

ADALET PARTİSİ

Tüzüğü

Büyük Kongre Tarafından kabul
edilen kâdillerle birlikte yeniden
basılmıştır.

85-3140
1978

1978

ADALET PARTİSİ

Tüzüğü

9.

Büyük Kongre Tarafından kabul
edilen tādillerle birlikte yeniden
basılmıştır.

1978

T. R. ... APPLIC	
To:	85-3140
Date:	1928
	81-9313

ADALET PARTİSİ TÜZÜĞÜ

B i r i n c i K ı s ı m

GENEL ESASLAR

(Madde : 1—2)

İ k i n c i K ı s ı m

TEŞKİLÂT

B i r i n c i B ö l ü m

ÜYELER

(Madde : 3—13)

**Üye olma
şartları**

**MADDE : 3 — A) Adalet Parti-
sine :**

a) Türk kültürünü benimsemiş olan ve partinin tüzük ve programını kabul ettiğini bir beyanname imzalamak suretiyle belirten,

b) Yetki ve nüfuzunu kullanarak insan haklarını çiğneyici fiillerden doğan bir suçtan, vatana hiyanetten, komünistlikten, irticadan ve mukaddesata saygısızlıktan, şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan ve her ne şekilde olursa olsun Devlet malını çalmaktan hüküm giymemiş bulunan,

c) Partiye belirli bir aidat ödemeye söz veren her Türk vatandaşı üye olabilir.

B) Adalet Partisine :

a) Türk vatandaşı olmayanlar,

b) Reşit olmayanlar,

c) Kısıtlı olanlar,

d) Kesin olarak hüküm giydikleri bir suç nedeniyle T.B.M.M. üyeliğine seçilme yeterliğini yitirmiş olanlar,

e) Lise ve eşiti yahut daha alt kademelerdeki öğretim kurumlarında öğrenci olanlar,

f) Memurlar,

g) Kamu iktisadi teşekküllerinin ve özel kanunla veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve diğer teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ile aylıklı ve gündelikli memurları ve kamu yararına çalışan derneklerden (Meslek kuruluşları hariç) özel gelir kaynakları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar,

h) Başka bir partinin üyesi olanlar,

Giremezler.

C) Seçimlerde Adalet Partisi listelerinde yer alan memurlar, seçimi kazandıkları takdirde, partinin üyesi olurlar.

**Partiye kayıt
ve kabul**

MADDE 4 — Adalet Partisi'ne

: girmek isteyen bir kimse, sürekli olarak oturduğu, yahut sürekli işyerinin bulunduğu yerin parti temsilcisine veya bağlı bulunduğu ilçe idare kuruluna, alındı belgesi karşılığında iki partilinin tezkiyesini taşıyan bir adet giriş beyannamesi verir veya taahhütlü olarak posta ile gönderir. Parti temsilcisi aldığı giriş beyannamesini 7 gün içinde ilçe başkanlığına tevdi eder.

İlçe idare kurulu, isteklinin partiye alınmasına 3'üncü maddeye göre engel hali olup olmadığını 10 gün içinde inceleyerek bir karar verir.

Karar kabul şeklinde ise, beyanname sahibi, başvurma tarih ve sırasına göre üye kayıt defterine kaydolunarak durum karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde yazı ile kendisine bildirilir.

Karar, isteklinin partiye kabul edilmemesi şeklinde ise, bu husus hiç bir sebep gösterilmeksizin veya gerekçeye bağlanarak 10 gün içinde taahhütlü mektupla istekliye bildirilir. İlçe idare kurulu bu süre içinde bir karar verip bildirmediği takdirde

istekli, kaydının yapılması için, il idare kuruluna başvurulabilir.

Red halinde istekli, kararın tebliğinden itibaren 5 gün içinde il idare kuruluna itiraz edebilir. İl idare kurulunun 10 gün içinde vereceği karar kesindir.

Bir kimse bütün yurтта yalnız bir ilçeye kayıt olunur. Kayıt yeri, o kimşenin sürekli olarak oturduğu veya sürekli işyerinin bulunduğu köy veya mahallenin bağılı olduğu ilçedir. Bir paritli, ikametgâhını veya sürekli işyerini değıştirmedikçe başka bir ilçeye naklini isteyemez ve naklolunamaz.

**Genel Merkez-
ce Partiye ka-
yıt ve kabul :** **MADDE : 5** — Adalet Partisi'ne girmek isteyen bir T.B.M.M. üyesi, genel idare kurulu kararı ile partiye alınır. Giriş beyannamesinin bir örneği arzu ettiği ilçeye gönderilerek kaydı yaptırılır.

Genel idare kurulu kararı ile partiye alınan T.B.M.M. üyeleri ile diğer kişiler hakkında, ilçe idare kurulu, hiç bir itiraz ileri süremez. Bir kimsenin partili olduğuna genel idare kurulu karar verdiği takdirde, bu karara itiraz olunamaz.

Partiden ayrılmış olanların yeniden kabulü :

MADDE : 6 — Partiden ayrılmış bulunanların yeniden partiye kabulleri il idare kurulunun kararı ile mümkündür. İl idare kurulu karar vermeden önce ilçe idare kurulunun görüşünü alır. İl idare kurulunun kararı kesindir.

Partiden evvelce ayrılmış olan Temsilciler Meclisi, Genel İdare Kurulu, Yüksek Haysiyet Divanı, Merkez Haysiyet Divanı üyelerinin, Senatör ve Milletvekillerinin yeniden partiye kabulleri genel idare kurulunun kararı ile mümkündür. Genel idare kurulu karar vermeden önce ilgili mensup olduğu il idare kurulunun görüşü alınır. Genel idare kurulunun kararı kesindir.

Kanuni zorunluklar nedeniyle partiden ayrılmış veya 3'ncü madde hükümleri dışında bir sebeple çıkarılmış olanlar, engel halin geçmesi üzerine kayıtlarının yenilenmesini ilgili ilçe idare kurulundan isteyebilirler. Bu takdirde üyenin kaydı yenilenir.

Temsilciler meclisi, gerek gördüğü hallerde, birinci ve ikinci fıkra hükümleri saklı kalmak şartıyla af kararı alabilir.

Üye kayıt defteri

MADDE : 7 — İlçe idare kurulu, Genel Merkezce hazırlanıp gönderilen, noterden tasdikli bir üye kayıt defteri tutar. Bu deftere dördüncü madde gereğince partiye kabul olunan üyeler kaydedilir.

Üye kayıt defterlerinin nasıl tutulacağı, üye giriş beyannamelerinin saklanması şekli, ve üye kayıt defterlerinin Genel Merkez için hazırlanacak özetlerinin ne suretle düzenleneceği yönetmelikle gösterilir.

**Üyelerin parti
içi ilişkileri :**

MADDE : 8 — Parti üyeleri :

a) Parti içinde ilk görevlerinin karşılıklı sevgi, hoşgörülük ve feragat temellerine dayanan samimi bir fikir ve ideal arkadaşlığı havası yaratıp yaşatmak olduğuna inanırlar.

b) Parti içinde veya parti toplantılarında açıklık ve özgür tartışmanın esas olduğunu kabul ederler.

c) Parti çalışmalarında :

1 — Partinin program ve tüzüğü ile yönetmelik hükümlerine ve bunlara uygun olarak yetkili idare kurullarınca verilen kararlara uymayı,

2 — Partinin ilkelerini güçleri yettiği kadar anlatmaya ve yaymaya çalışmayı,

3 — Üyesi oldukları kurullara, parti sorunları hakkındaki düşüncelerini bildirmeyi,

4 — Seçimlerde parti adaylarına oy vermeyi ve bunların kazanmalarına çalışmayı,

Görev bilirler.

d) Parti birliğini, parti içindeki sevgi ve güveni, çalışma ahengini bo-

zacak, sarsacak davranışlardan sakınmayı, program, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile yetkili organlar tarafından bunlara uygun olarak verilen kararlara ve yayınlanan bildiri­lere karşı söz ve yayında bulunmayı veya bu yolda kışkırtıcı olmayı partililik şuuruna aykırı sayarlar.

**Üyelerin
vatandaşlarla
ilişkileri**

MADDE : 9 — Parti üyeleri :

a) Ahlâk ve kanun hakimiyetini her şeyin üstünde tutar ve bunu her fırsatta sözleriyle. hareketleriyle te-yid ederler.

b) Bütün vatandaşlar arasında şuurlu bir sevgi ve iyilik anlayışına dayanan samimi bir kardeşlik havası yaratmaya çalışırlar. Millî bütünlüğü korumanın temel şartının böyle hare-ket etmek olduğuna inanırlar.

c) Yurttaşlara kin, nefret, parti-zanlık gibi zararlı duygular ve fikirle-ri aşılacak suretiyle millî birliği sarsmaya, bozmaya çalışan her türlü fikir ve davranışlarla savaşmayı va-tan borcu bilirler.

d) Kişisel güvenlik ve mutluluk-larını, Türk toplumunun güvenliği ve mutluluğu dışında ve üstünde arama-yan kimseler olarak, parti nüfuzunu, parti görevlerini ve buldukları ka-mu hizmetlerini; kendileri veya baş-kaları için özel çıkar aracı yapma gö-reneğini reddederler.

**Üyeliğin
partililere
sağladığı
haklar**

MADDE : 10 — Partili üyeler her türlü seçmek ve seçilmek; kongre delegeliğine, kurullardaki görevlere : adaylığını koymak, seçildikleri takdirde görev almak, aday seçimi yoklamalarına katılmak, seçildikleri takdirde parti listesine girmek; parti toplantılarına katılmak, parti program ve tüzüğüne uygulanması konusunda görüşlerini, kademe usulüne uymak suretiyle, parti teşkilâtına ve görevlilerine duyurmak haklarına sahiptirler.

**Partiden
ayrılma ve
kayıt silme**

MADDE : 11 — Partiden ayrıldığı kayıtlı bulunduğu ilçe idare kuruluna bildiren veya bir partiye geçtiği anlaşılan üyenin kaydı, ilçe idare kurulu kararı ile silinir. Başka partiye giriş sebebiyle kaydı silinen ilgilie iadeli taahhütlü mektupla kaydının silindiği bildirilir.

İlgili tebliğden itibaren 5 gün içinde İl İdare Kuruluna itirazda bulunabilir.

İl idare kurulu ilgilinin 10 gün içinde savunmasını alarak kararını verir. Bu karar kesindir.

Başka bir partiye girdiği anlaşılan üye hakkında, İlçe İdare Kurulu tarafından kayıt silme işlemi yapılmadığı takdirde İl İdare Kurulu İlçe İdare Kurulunu görevini yapmaya davet eder. Buna rağmen İlçe, bir işlem yapmazsa İl İdare Kurulu kesin karar verir.

Bir kimse partiye alındıktan sonra, partiye girmesine engel bir durumu olduğu haber alınır veya re'sen böyle bir hale muttali olunursa, İlçe İdare Kurulunca bu husus hakkında en geç 15 gün içinde bir soruşturma yapılır ve dosya İl İdare Kuruluna gön-

derilir. İl İdare Kurulu, ilgilinin savunmasını aldıktan sonra, 7 gün içinde kararını verir. Bu karar kesindir.

Üye, istifa suretiyle ayrılmışsa, istifa mektubu, kaydı silinmişse bu işleme esas olan evrak özel bir dosyada saklanarak durum üye kayıt defterine ve giriş beyannamesine not edilir. Sonuç İl İdare Kuruluna yazı ile bildirilir.

Mahkeme veya Seçim Kurulu kararı ile kaydı silinenler, partinin hiç bir organına itirazda bulunamazlar.

**Partili
yazarlar**

MADDE : 12 — Gazete ve dergilerde doktrin, program ve metod tartışmaları, kritiği, partili yazarlar için serbesttir. Ancak fikir ve hareket; parti disiplinine, kongre kararlarına, Merkez Temsilciler Meclisi ile Genel İdare Kurulu kararlarına aykırı olamaz.

**Parti
gazeteleri**

MADDE : 13 — Partinin malı olan gazete ve dergiler, yönetim ve denetim bakımından, Genel İdare Kurulunun bu iş için görevlendireceği üyenin murakabesine tâbidir.

Alt kademelerde partinin malı olan gazete ve dergiler, birinci sırada ilgili idare kurumlarının denetim ve direktiflerine bağlıdırlar.

İ k i n c i B ö l ü m

PARTİ TEŞKİLÂTI

(Madde : 14—15)

İller ve merkez teşkilâtı, yardımcı kuruluşlar

MADDE : 14 — Parti temel teşkilâtı, muhtarlık bölgesindeki parti görevlileri (temsilcileri) ile ilçe ve il teşkilâtı ve merkez teşkilâtından ibarettir.

Partinin temel teşkilâtından başka yardımcı kuruluşları da vardır.

I — Partinin temel teşkilâtı şunlardır :

1 — İller teşkilâtı :

a) Köy ve mahalle muhtarlık bölgesindeki parti temsilcisi ve yedeği,

b) İlçe teşkilâtı ve kongreleri (merkez ilçeler dahil),

c) İl teşkilâtı ve kongreleri,

d) İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi Adalet Partisi grupları.

2 — Merkez teşkilâtı :

a) Büyük Kongre,

b) Temsilciler Meclisi,

c) Genel İdare Kurulu,

d) Genel Başkanlık Divanı,

e) Genel Başkanlık,

f) Genel Başkan Yardımcılıkları,

- g) Yüksek Haysiyet Divanı,
- h) Merkez Haysiyet Divanı,
- i) Müşterek Haysiyet Divanı,
- j) T.B.M.M. Adalet Partisi Grupları.

II — Partinin yardımcı kuruluşları şunlardır :

- a) Gençlik Kolları,
- b) Kadın Kolları,
- c) İşçi Kolları,
- d) İl Divanları,
- e) Devamlı ve geçici kurul ve komisyonlar.

Kademeler :

MADDE 15 — Parti teşkilâtı idarî taksimata paralel olarak kurulur.

Parti teşkilâtının birinci kademesi, muhtarlık bölgesindeki parti temsilciliğidir. Parti temsilciliği ilçe idare kuruluna bağlıdır.

İkinci kademe ilçe idare kurullarıdır. İlçe idare kurulu, il idare kuruluna bağlıdır.

Üçüncü kademe il idare kuruldur ve Genel İdare Kuruluna bağlıdır.

İLLER TEŞKİLÂTI

a) Köy ve Mahalle Toplantıları

İlçe ve İl Kongreleri

(Madde : 16—34)

**Parti temsil-
cisi seçimi
ve görevi**

MADDE : 16 — Köy ve mahalle-
lerde (muhtarlık bölgelerinde) parti
işlerinin yürütülmesi için, üye kayıt
defterinde yazılı ve o muhtarlık böl-
gesinde oturan partililer arasından,
köy ve mahalle toplantılarında bir
parti temsilcisi ve bir temsilci yedeği
seçilir.

Parti temsilcisi; partinin kendi
bölgesindeki görevlisi ve parti işleri-
nin sorumlusudur.

Bu sıfatla :

a) Partiyi kendi bölgesinde tem-
sil eder.

b) Bölgesindeki parti hizmetle-
rini yürütür.

c) Partiye üye kaydetmek için
çalışır, bölgesindeki partililerden ay-
rılan veya nakledenler olursa ilçe
başkanlığına bilgi verir.

d) Seçmen kütüklerinin yazılma-
sında, seçimlerin hazırlık çalışmala-
rında ve oy verme günü hizmetlerin-
de parti yararının gerektirdiği her işi
yapar, bunun için lüzumlu tedbirleri
alır, parti adına şikâyet ve itiraz hak-
kını kullanır.

e) Tüzük ve yönetmelikle verilen diğer görevleri yapar.

Parti temsilcisinin yeri yedekle doldurulamayacak şekilde boşalırsa, ilçe idare kurulu tarafından geçici olarak görevlendirilen parti temsilcisi, o köy veya mahallede onbeş gün içinde toplantı yapar. Yeni parti temsilcisi bu toplantıda seçilir.

Mahalle ve köy delegeliğinin boşalması halinde parti temsilcisi, bölgesindeki partilileri en geç iki hafta içinde toplantıya çağırır ve bu toplantıda boşalan delegeliğin yerine yenisi seçilir.

Parti işlerinin yürütülmesinde köy ve mahallelerin delegeleri, parti temsilcilerinin tabî yardımcılarıdır.

Köy ve mahalle toplantıları temsilci, temsilci yedeği ve delege seçimi:

MADDE : 17 — Köy ve mahalle toplantılarını yapma görevi, o köy ve mahallenin parti temsilcisine aittir. Parti temsilcisi köy ve mahalle toplantılarının hangi gün ve yerde yapılacağını ilçe başkanlığına, toplantı tarihinden 25 gün evvel bildirmeye mecburdur. Parti temsilcisi kendi muhtarlığında partiye kayıtlı bulunan üyelerin listesini toplantı tarihinden en az 30 gün evvel alındı belgesi karşılığında İlçe Başkanlığından alır.

İlçe Başkanlığınca üye kayıt defterine uygun onaylı olarak verilen bu liste, toplantıdan en az 25 gün önce mahalle parti temsilcisinin ve ilçede parti binasının kapısına asılmak suretiyle ilân olunur. Listelerin, üyelerin oturdukları yeri açıkça gösterir şekilde ikamet adresleriyle hazırlanması mecburidir. Bu mahalle muhtarlık çevresinde kayıtlı parti üyelerine masrafı verildiğinde listelerin tasdikli bir sureti verilir. Bu listeler köy ve mahalle toplantılarında yoklama cetveli olarak kullanılır.

Partiye kayıtlı olup da listede ismi yazılmamış, ya da o muhtarlık çevresinde oturmamış olup da listeye adları yazılmış üyeler hakkında

listelerin asıldığı tarihten 15 gün içinde herhangi üye tarafından ilçe idare kuruluna itiraz edilebilir.

İlçe İdare Kurulu itirazları 3 gün içinde karara bağlayarak listelerde gereken düzeltmeleri yaparak aynı şekilde ilân eder. Karar aynı zamanda alındı belgesiyle şikâyetçiye tebliğ edilir, İlçe İdare Kurulu 3 gün içinde karar vermez, ya da, şikâyetçinin itirazını reddederse; itiraz edilen üyenin o muhtarlık çevresinde oturmamış olduğunu, yetkili muhtardan veya ilgili seçim bürosundan alınmış tasdikli belgeyle itiraz, il idare kurulu nezdinde sürdürülür,

İl İdare Kurulunun verdiği karar kesin olup, ilçe idare kurulu bu karara göre işlem yapmak zorundadır,

Üyenin İl İdare Kurulundan alacağı karar kongreye iştirak için yeterlidir,

Köy ve mahalle toplantılarının tarihi, saati ve yeri **(bu yer herkese açık olacaktır)** toplantıdan 25 gün önce Parti temsilcisi tarafından muhtarlık bölgesinde, ilçeye bağlı köy ve mahallelerin toplantı yer, gün ve saatleri de liste halinde ilçe başkanlığı

tarafından ilçe merkezinde ilân olunur.

Köy ve mahalle toplantıları ilân edilen gün, saat ve yerde parti temsilcisi veya yedeği tarafından yoklama ile açılır. Kayıtlı üyenin yarısından bir fazlası yoksa, köy ve mahalle toplantısı bir saat geri bırakılır. Bundan sonra hazır bulunan üye ile yetinilir.

Köy ve mahalle toplantılarında her türlü siyasî konuşmalar yapılabilir. 20. maddenin (a) bendi gereğince ilçe kongresine katılacak delegeler ile 16. maddenin öngördüğü şekilde parti temsilcisi ve yedeği seçilir.

İlçe idare kurulu, köy ve mahalle toplantılarının, tüzük ve yoklama yönetmeliğine uygun olarak yapılmasını gözetler, her toplantıya bir temsilci gönderir.

Parti Temsilcilerinin durumu

MADDE : 18 — Köy ve mahalle- nin Parti Temsilcisi, Tüzüğün 16'ncı maddesinde yazılı veya üst kurullar- ca verilen görevleri yerine getirme- diği yahut o nitelikte görülmediği takdirde, ilçe idare kurulunun gerek- çeli teklif üzerine, il idare kurulunca işten el çektirilebilir.

İl İdare Kurulunun kararı kesin- dir.

İl İdare Kurulu, temsilci yedeği yoksa işten el çektirme kararı ile bir- likte köy veya mahallede oturmakta olan partililerden birini geçici parti temsilcisi olarak görevlendirir.

Geçici Parti Temsilcisi onbeş gün içinde muhtarlık bölgesindeki partilileri toplantıya çağırır. Yeni parti temsilcisi bu toplantıda seçilir.

Toplantı ve kongrelerin zamanı

MADDE : 19 — Köy ve mahalle toplantıları ile ilçe ve il kongreleri en geç iki yılda bir yapılır. Çevrenin iklim ve iş durumuna göre, her kade-me kendi toplantı ve kongresinin tarihini, bir üst kademenin iznini alarak tesbit eder. İzin verilmediği takdirde başkanlık divanına itirazda bulunulabilir. Bu hususta başkanlık divanının vereceği karar kesindir.

Kongrelerin iptal veya tehirinden sonra yapılacak olan kongrelerin ilân süresi, 3 günden (3 gün dahil) az olmamak üzere başkanlık divanınca tayin ve tesbit edilir.

İlçe Kongresi Delegeleri : **MADDE : 20** — İlçe kongresi, sayısı, 600'den fazla olmamak ve aşağıdaki şekilde tesbit edilmek kaydıyla;

1 — a) İlçeye bağlı köy ve mahallelerden son milletvekili genel seçiminde partinin aldığı ve 21. madde gereğince tesbit olunan oy sayısı üzerinden 50 oya kadar bir parti temsilcisi ile sonra gelen her 50 oy için bir ve küsürat için de bir delege hesaplanmak üzere, köy ve mahallede partiye kayıtlı üyelerin köy ve mahalle toplantısında kendi aralarında seçtikleri temsilci ve delegelerden, (İlçe kongresi delege temsilci dahil 600'ü geçtiği takdirde partice o ilçede milletvekili genel seçiminde alınan oy sayısı toplamı 600'e bölünmek suretiyle, her köy ve mahalle muhtarlık bölgesinden ilçe kongresine katılacak temsilci ve delege için gerekli sayı bulunur).

b) İlçe İdare Kurulu başkan ve üyelerden (Geçici İdare Kurulu başkan ve üyeleri hariç),

c) Kongrelerini yapmış olmaları kaydıyla, parti gençlik, kadın ve işçi kolları ilçe başkanlarından,

**II — Kanunun İmkân Verdiği Hal-
lerde :** Yönetmelikle tesbit olunan
kimselerden,
teşekkül eder.

**Delege tes-
bitinde esas
alınacak
rakamlar**

MADDE : 21 — Partinin aldığı oy toplamına göre delege sayısının hesaplanmasında, son milletvekili genel seçimi sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilân olunan resmî rakamları veya Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınladığı rakamlar esas tutulur.

İlçe kongresi **MADDE : 22** — İlçeye bağlı her
delege sayı- köy ve mahalleden gelecek delege
sının tesbiti : sayısını, 20. maddenin (a) bendi ve
21. madde gereğince Genel İdare Ku-
rulu belirtir.

İl Kongresi Delegeleri

MADDE : 23 — İl Kongresi sayısı : binden fazla olmamak ve aşağıdaki şekilde tesbit edilmek kaydıyle;

1 — a) İlçe kongrelerince, kendi seçim çevrelerinde son milletvekili genel seçimlerinde partinin aldığı ve 21. madde gereğince tesbit olunan oy sayısı üzerinden 200 oya kadar bir, sonra gelen her 200 oy için bir ve küsurat için bir delege hesaplanmak üzere, ilçenin köy ve mahallelerinde kayıtlı üyeler arasından seçilecek delegelerden (İl kongresi delege sayısı bin'i aştığı takdirde, partice o ilin Milletvekili genel seçiminde alınan oy sayısı toplamı 1000'e bölünmek suretiyle, her ilçeden katılacak delege için gerekli sayı bulunur.)

b) O ilin partili T.B.M.M. üyelerinden,

c) İl İdare Kurulu başkan ve üyelerinden, (Geçici idare kurulu başkan ve üyeleri hariç),

d) İl Haysiyet Divanı Başkan ve üyelerinden,

e) Kongrelerini yapmış olmaları kaydıyle parti kadın, gençlik ve işçi kolları il başkanlarından,

İl — Kanunun İmkân Verdiği Hallerde ; Yönetmelikle tesbit olunan kimselerden teşekkül eder.

İl kongresi **MADDE : 24** — İl kongresi için
delege sayı- her ilçeden gelecek delege sayısını,
sının tesbiti : 23. maddenin (a) bendi ve 21. mad-
de gereğince Genel İdare Kurulu be-
lirtir.

**Delegeliğin
süresi**

MADDE : 25 — İlçe ve il kongresi delegelerinin görev süreleri, kendilerini seçen kongrelerin gelecek normal toplantısına kadar devam eder.

**Kongreye
çağrı, Kongre-
nin açılması
ve yoklama**

MADDE : 26 — Kongreler, kongrenin alışılmış ilân araçları ile halka duyurulur. İlânda kongrenin gün, saat ve yeri belirtilir.

Kongreler, kendi idare kurullarının başkanları, veya ikinci başkanları yahut idare kurulundan görevli bir üye tarafından yoklama yapıldıktan sonra, delege tam sayısının salt çoğunluğu ile açılır.

İdare kurulunun kongreye katılmaması halinde kongreyi açma görevi, üst kademe idare kurulunca kongre için görevlendirilen kişi tarafından, ikinci fıkra uyarınca yerine getirilir.

Salt çoğunluk bulunmazsa toplantı ertesi güne bırakılır. İkinci toplantıda hazır olan delege ile yetinilir.

Kongre başkanlık divanı :

MADDE : 27 — Kongre açıldıktan

sonra bir başkan, bir ikinci başkan (gerektiğinde yeteri kadar ikinci başkan) ve yeteri kadar kâtipten kurulu bir başkanlık divanının teşkiline geçilir.

Kongre başkanı gizli oyla seçilir. Aday tek ise bu seçim işaret oyu ile yapılır. İkinci başkan ve kâtipler işaret oyu ile seçilirler.

Kongreyi başkanlık divanı yönetir. Divan, gerekli kararları kendi üyelerinin çoğunluğu ile alır. Oylarda eşitlik olursa, başkanın bulunduğu tarafın görüşü kabul olunur.

Kongre Başkanlık divanı oy ayırımı işlerine de nezaret eder, kongre başkanı veya ikinci başkanı oy ayırımı tutanağını imzalar.

Kongre başkanının görev ve yetkileri :

MADDE : 28 — Kongre başkanı, toplantı düzenini sağlamak ve tutağın yazılmasını kontrol etmekle görevlidir.

Kongre düzenini bozanları, söz hakkının kullanılmasına engel olanları, kışkırtıcılık yapanları, konu dışında konuşanları gerekiyorsa divan kararı ile kongre dışına çıkarmak (dışarı çıkarılanların seçimlerde oy hakları saklıdır) başkanın yetkileri içerisindedir. Bu konularda alınacak kararlar kesindir.

**Kongre
gündeminin
düzenlen-
mesi**

MADDE : 29 — Her kongrenin gündemi, kendi kademesi idare kurullarınca kanun ve tüzük hükümleri : ne uygun olarak düzenlenir. Kongrede hazır olan delegelerin çoğunluğunun kararı ile maddelerin sırası değiştirilebilir. Ayrıca hazır olan delegelerin en az yirmide birinin yazılı isteği üzerine, görüşülmesi istenen maddeler gündeme alınır.

Üst kademelerin yazılı olarak bildirdiği konular alt kademe gündemine konulur.

Kongreler işlerini kolaylaştırmak için gerektiği kadar komisyon kurarlar.

**Kongrelerin
görev ve
yetkileri**

MADDE : 30 — Kongrelerde her türlü yurt sorunları, genel ve çevresel kamu hizmetleri hakkında görüşmeler yapılır ve kararlar alınır.

Kongreler, adını taşıdıkları idare kurullarının üst karar ve denetim organlarıdır.

Bu nedenle her kongre :

a) Kendi kademesi idare kurulunun bütün çalışmalarını inceler. Gerek bunlar hakkında ve gerek gelecek hizmet dönemi için seçilecek yeni idare kurulunca yapılması gereken işler hakkında gerekli gördüğü direktifleri verir, kararları alır.

b) Delegelerin tekliflerini inceler, yetkisi içinde olan karara bağlar, olmayanları idare kurulu aracılığı ile üst kademe ve kongreye sunar.

c) İdare kurulunun çalışma raporunu, hesap durumunu inceler, kabul veya reddeder.

d) Gelecek çalışma dönemine ait ve idare kurulunca hazırlanmış bütçeyi olduğu gibi veya değiştirerek kabul eder.

e) İlçe kongresi ilçe başkanını, ilçe idare kurulu asil ve yedek üye-

leriyle il kongresine gidecek delegeler; il kongresi il başkanını, il idare kurulu asil ve yedek üyelerini, il hayriyet divanı asil ve yedek üyelerini ve Büyük Kongreye gidecek delegeleri seçer.

Kongrelerde gözetilecek kurallar

MADDE : 31 — a) Kongrelerde ilk önce idare kurulunun çalışma raporu okunur. Çalışma raporu ve idare kurulunun hesap durumu hakkında görüşme yapıp karar verilmeden seçimlere geçilmez. Aksi halde yapılan işlemler geçersiz sayılır.

b) Kongre isterse idare kurulunun kesin hesap raporunu ve hesap durumunu, seçeceği Hesapları inceleme Komisyonuna verir. Komisyon derhal toplanır, en kısa zamanda raporunu hazırlar ve Başkanlık Divanı na teslim eder.

c) Kongrelerde söz hakkı, Temsilciler Meclisi, Genel İdare Kurulu üyeleri ile partili senatör ve milletvekilleri, üst kademe temsilcileri ve delegelerindir. Başkanlık Divanının teklifi ve kongrenin kabulü ile diğer kişilere de söz verilebilir.

Çalışma raporuna ayrık oy koymayan kurul üyesine rapor hakkında söz verilmez.

d) İl ve ilçe kongrelerinde seçimler gizli oyla yapılır. Başkan adayı tek ise seçim işaret oyu ile yapılabilir. Kongre isterse idare kurulu başkanı ve üyeleri dışındaki seçimler işaret oyu ile yapılabilir.

e) Adaylar, kongre salonunda uygun bir yere, herkesin göreceği şekilde yazılır.

f) İdare kurulu ve haysiyet divanı üyeleri seçiminde oy pusulaları, asil ve yedek üye miktarınca isim yazılmak ve asil ve yedek üyelik sıfatları belli edilmek suretiyle tanzim olunur. Yedek listede yazılı olanlar asilden fazla oy almış olsalar dahi yedek üye seçilmiş olurlar. Pusulalara belirli miktardan fazla isim yazılmış bulunursa alttan itibaren fazla isimler nazara alınmaz. Oy pusulalarına seçilecek üye sayısının yarısından bir fazlası kadar ad yazmak mecburidir. Bundan az ad yazılan oy pusulaları geçerli değildir. Basılı ve elle yazılı her türlü oy pusulalarıyla tashihat yapılmış oy pusulaları geçerlidir.

g) Bütün seçimlerde oyların eşit olması halinde netice, ad çekme suretiyle tesbit olunur.

h) Oyların sayılması, kongrede yeter sayıda ad çekme ile kurulacak beşer kişilik komisyonlar tarafından herkese açık ve ara verilmeden yapılır. Sayım komisyonu üyelerinin imzasıyla hazırlanacak iki nüsha tutandıktan biri kongre tutanağına ekle-

nir, öteki; kongre başkanınca bir teskere ile birlikte derhal üst kademe idare kuruluna gönderilir.

ı) Kongre tutanakları, seçim sonuçlarıyla birlikte kongre başkanlık divanınca imzalanır. İlçe kongresinde üç, il kongresinde iki nüsha olarak düzenlenen bu tutanaklardan biri kendi idare kuruluna, diğeri üst kademe idare kuruluna ve Genel Başkanlığa, Kongre Başkanlık Divanı tarafından taahhütlü mektupla gönderilir.

Şikâyet ve itirazlar

MADDE : 32 — Köy ve mahalle : toplantıları ile kongreler hakkındaki şikâyet ve itirazlar, aşağıdaki usullere bağlıdır.

a) Köy ve mahalle toplantıları hakkındaki şikâyet ve itirazlar, o köy ve mahallede partiye kayıtlı üyelerin dörtte biri tarafından kongreden sonraki üç gün içinde il haysiyet divanına yapılır.

İl haysiyet divanı şikâyet konusu olan toplantıya ait dosyayı göndermesini ve görüşünü bildirmesini ilçe idare kurulundan ister. İlçe idare kurulu iki gün içinde bu isteği yerine getirir. İl haysiyet divanı, dosyanın gelişini kovalayan iki gün içinde, şikâyet ve itirazı kesin olarak karara bağlar.

İlçe idare kurulu görüşünü bildirmez ve dosyayı göndermezse il haysiyet divanı beklemezsizin karar verir.

b) İlçe kongresine dair şikâyet ve itirazlar, kongreye katılan delegelerin beşte biri tarafından kongreden sonraki üç gün içinde il haysiyet divanına yapılır. İl haysiyet divanı şikâyet konusu kongreye ait dosyayı getirir ve il idare kurulundan görüşünü bildirmesini ister. İl idare kurulu iki gün içinde görüşünü bildirmediği takdirde, beklemezsizin, şikâyet ve

itirazı iki gün içinde karara bağlar. Taraflar il haysiyet divanının bu kararına karşı tebliğ ve ilândan başlayarak üç gün içinde Merkez Haysiyet Divanına itiraz edebilirler. Merkez Haysiyet Divanının kararı kesindir.

c) İl kongresine dair şikâyet ve itirazlar, il kongresine katılan delegelerin beşte biri tarafından kongreden sonraki iki gün içinde Merkez Haysiyet Divanına yapılır.

Merkez Haysiyet Divanı, itiraza konu olan kongreye ait dosyayı getirir. Görüşünü bildirmesi için Genel İdare Kuruluna gönderir. Genel İdare Kurulu yedi gün içinde görüş bildirmediği takdirde, Merkez Haysiyet Divanı beklemeksizin iki gün içinde itiraz ve şikâyeti kesin karara bağlar.

Bir ilçenin köy ve mahallelerinin tamamında veya bir kısmında toplantı yapılmadan yapılmış gibi gösterildiğini, ilçe veya il kongresi yapılmadan yapılmış gibi gösterildiğini Genel İdare Kurulu haber alırsa, bu toplantı ve kongreleri geçersiz sayarak, yeniden yapılmasını ister.

Yukarıdaki süreler içinde görevlerini yapmayanlar ve ilgili kâğıtları kasıtlı olarak yok edenler ve işlemin gecikmesine sebep olanlar hakkında tüzüğün 44. maddesi uygulanır.

**Kongrelerini
yapmamış
idare kurul-
ları**

MADDE : 33 — Her ne sebeple
olursa olsun, kongresini yapmamış
: ilçe veya il teşkilâtı, üst kademe
kongresine katılamaz.

**Olağanüstü
kongreler**

MADDE : 34 — İlçe kongresinin
: olağan üstü toplantısı, ilçe kongresi-
ne katılacak delegelerin en az beşte
birinin yazılı isteği üzerine veya ilçe
idare kurulunun yahut üst kademe
idare kurulunun kararı ile yapılır.

İl kongresinin olağanüstü top lan-
tısı, il kongresine katılacak delege-
lerin en az beşte birinin yazılı iste-
ği üzerine veya il idare kurulunun
yahut Genel İdare Kurulunun kararı
ile yapılır.

Olağanüstü kongrelerde ancak
gündemde yazılı, toplantıyı gerekti-
ren konular görüşülür. Ve karara bağ-
lanır. Seçimler, olağanüstü kongre
gündemine konu yapılamaz.

İLLER TEŞKİLÂTI

b) İlçe ve İl İdare Kurulları

(Madde : 35—46)

**İdare kurul-
larının kurul-
ması ve görev
alacak
partililer**

MADDE : 35 — İdare kurulları kendi kademe kongreleri tarafından 31. maddedeki kurallar uyarınca seçilir. İlçe idare kurulu başkan ile 11, il idare kurulu başkan ile 15 üyeden kurulur. Bu kurulların asil üye sayısı kadar yedek üyeleri de bulunur.

Haklarında geçici çıkarma cezası verilmiş olup henüz süresini doldurmayanlar, idare kurullarına seçilemez ve bu kurullarda görev alamazlar. Ana, baba ile çocuklar, kardeşler, karı - koca aynı idare kurulunda birlikte bulunamazlar. İlçe idare kurulları ile il idare kurullarına, ancak o seçim çevresinde sürekli oturanlar veya sürekli iş yeri o çevrede bulunanlar seçilebilir.

İdare kurulu başkan ve üyeliği, hangi kademedede olursa olsun başka bir idare kurulu başkan ve üyeliği ile (temsilcilik ve delegelikle) birleşemez. O il çevresinde başka bir kurulda görev alınamaz.

Senatör ve milletvekilleri, il ve daha alt kademelerdeki idare kurullarında görev alamazlar.

**Görev
bölümü**

MADDE : 36 — İdare kurulları : ilk toplantılarında görev bölümü yaparlar. Görev bölümü bir ikinci başkan, bir sekreter ve bir muhasip seçmek suretiyle yapılır. Bu seçimde toplantıya katılmış olanların salt çoğunluğunun oyunu alanlar seçilir. Bu oy sağlanamazsa oylamaya devam olunur.

BAŞKAN : Kademesinin çevresi içinde partiyi temsil eder, başkanlığına bağlı teşkilâtı denetler. Yazılan kâğıtları; kademeler arası ve diğer yazışmalarda sekreter üye ile, hesap işlerinde muhasip üye ile birlikte imzalar.

İKİNCİ BAŞKAN : Başkanın yardımcısıdır. Kendisine vereceği işlere bakar, başkan bulunmadığı zaman onun görevini yapar.

SEKRETER ÜYE : Kanun, tüzük ve yönetmelikler uyarınca gerekli defterleri tutar. İdare kurulu tutanaklarını düzenler, kararları karar defterine yazar ve imza ettirir. Dosyaları ve her türlü kâğıtları başkanla birlikte saklar. Başkan ve ikinci başkan bulunmadığı zaman, partiyi temsil yetkisi sekreter üyenindir.

MUHASİP ÜYE : İdare kurulunun hesap işlerine bakar. Kanun, tüzük ve yönetmelikler uyarınca muhasebe defterlerini tutar. Harcamaların kurul kararlarına uygun olmasından başkanla birlikte sorumludur. Aidatları tahsil eder ve bunun için gerekli tedbirleri alır. Gelir bulmak imkânlarını kurula teklif eder. Kongreye sunulacak kesin hesap raporunu ve bütçe tasarısını hazırlar.

Kademeye ait çeşitli işler, idare kurulu kararı ile, üyeler arasında bölüşülür. Görevliler, verilen görevlerin yerine getirilmesinden birinci derecede sorumludurlar.

İdare kurullarının görev ve yetkileri

MADDE : 37 — İdare kurullarının görevleri şunlardır :

a) Parti prensiplerini her imkândan faydalanarak yaymak; halkın partiye karşı sevgisini artırmak,

b) Kanun ve parti tüzüğü hükümlerini, yönetmelik gereklerini, Temsilciler Meclisi ve Genel İdare Kurulu kararlarını, üst kademelerin vereceği talimatı, kademesi kongresinin kararlarını yerine getirmek, kendine bağlı teşkilâtı denetlemek kademelerin çalışmalarını düzenlemek,

c) Memleket işleriyle ilgilenmek, seçimlerde parti adaylarını kazandırmak için çalışmak,

d) Kendi kongrelerinde görüşülecek işleri hazırlamak, çalışma ve kesin hesap raporu ile gelecek dönem bütçe tasarısını kongreye sunmak,

e) Partilliler arasındaki geçimsizliği önlemek ve ara bulmak,

f) Partiyi kuvvetlendirmek ve genişletmek, bu konuda gerekli görüldüğü düşünceleri üst kademeye bil-

dirmek, parti gelirinin en elverişli şekilde toplanması ve yeni gelir kaynakları bulunması için tedbirler almak,

g) Kendi görevlerine ait işler için partililerin yardımından faydalanmak, komisyonlar kurmak, görüş ve düşüncelerini almak üzere karma toplantılar yapmak,

h) Acele bir neden olmadıkça bir üst kademedен yukarı kademe ile yazışmaya girmeyerek sırayı gözetmek suretiyle, alt ve üst kademe ile nezaket ve sevgi dairesinde sözlü ve yazılı ilişkilerde bulunmak ve hizmet beraberliğini devam ettirmektir.

Siyasi faaliyetler

MADDE : 38 — İdare kurulları : kendi çevrelerindeki bütün siyasî çalışmalarla yakından ilgilenerak, çevrenin toplumsal, ekonomik, sağlık, bayındırlık ve öteki işleri hakkında belediyeler ve il genel meclislerindeki partilileri aydınlatmak, bunların çalışma yönlerini göstermek, kendilerini grup halinde teşkilâtlandırmak seçimlerde yapılması gereken işleri çevrenin özelliklerine göre düzenlemek ve yürütmekle görevlidirler.

Yasak işler : **MADDE : 39** — İdare kurulları ve başkanları :

a) Genel İdare Kurulunun iznini almadan kendi çevrelerini aşan parti genel politikası hakkında demeç veremezler. Kendi kademelerine paralel resmî makamlardan yukarı makamlarla yazışma yapamazlar. Zorunlu hallerde bir üst kademenin idare kuruluna bildirerek onun aracılığı ile takipte bulunurlar.

b) Bağlı buldukları üst kademe ile ilgilerini kesmeye karar veremezler. Dinletemedikleri şikâyet ve istekleri varsa, o kademeye de bilgi vermek suretiyle bir üst kademeye başvururlar.

Kurul toplantıları, İstifa etmiş sayılacak üyeler :

MADDE : 40 — İdare kurulları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile en az onbeş günde bir toplanır. Aksi-ne karar verilmedikçe kurul üyelerinden başkası toplantıda bulunamaz. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Özürü olmadığı halde üst üste belirli üç toplantıya gelmeyen üye, istifa etmiş sayılır.

Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için, mutad toplantı günlerinin tarih, saat ve yer gösterilmek suretiyle karar defterine geçirilmesi, bu kaydın, toplantıya katılan bütün üyelerin imzası ile teyid edilmesi, mutad dışındaki toplantılar için yapılacak çağrılarda tarih, saat ve yer yazılarak imza ettirilmesi ve toplantıda bulunanların adlarının karar defterinde yazılı olması şarttır.

İstifa etmiş sayılan üye, üst kademeye itiraz edebilir. Bu kademenin vereceği karar kesindir.

**Kurulların
süreleri ve
boşalmalar**

MADDE : 41 — İdare kurullarının süreleri gelecek kongrelerine kadar devam eder. Bu süre içinde ölüm, istifa veya başka bir sebeple kuruldan ayrılanların yerine en fazla oy alan yedek üye çağrılır.

**İdare kurul-
larının kendi-
liğinden
boşalması** :

MADDE : 42 — İlçe ve il idare kurulu asil ve yedek üyelerinin her ne sebeple olursa olsun toptan çekilmeleri halinde (Geçici idare kurulları dahil) boşalan ilçe idare kurulunu il, il idare kurulunu da Genel İdare Kurulu karar. Bu kurullar kongrece seçilmiş idare kurullarının hak ve yetkilerini haizdir.

Bu suretle kurulan ilçe ve il idare kurulu, normal kademe kongresi-ne kadar göreve devam eder.

İlçe ve il idare kurulları asil ve yedek üyelerinin zamanla çekilmeleri halinde asil ve yedek üyelerin sayısı il idare kurulunda dokuz, ilçe idare kurulunda yedi üyeden aşağı düşünceye kadar, ilgili kurullar görevlerine devam ederler. Üye sayısı bu miktarlardan aşağı düştüğü takdirde, birinci fıkra hükümleri uygulanır.

44. maddenin uygulanması dışında bir sebeple başkanlığın boşalması halinde, ilgili kurul yedeklerle tam sayıya, bu mümkün olmadığı takdirde karar yeter sayısına tamamlandıktan sonra, kendi arasından bir başkan seçer.

**Müteşebbis
İdare Kurul-
ları görev,
yetki ve süre-
leri**

MADDE : 43 — Müteşebbis idare kurulları partinin ilk kuruluşlarında veya sonradan istifalar sebebiyle boşalma halinde yetkili organlar tarafından teşkil olunan kurullardır. Bu kurullar kongrelerince seçilmiş idare kurullarının süre, yetki ve haklarına sahiptir.

İşten el çektirme

MADDE : 44 — Kademelerde : görev alanların hizmetten uzaklaştırılması aşağıdaki usullere bağlıdır:

a) Siyasî Partiler Kanunu ve tüzük hükümleri uyarınca tutulması gerekli defter ve kayıtların usulüne uygun olarak tutulmaması veya tutulan defter ve kayıtlar üzerinde kasıtlı olarak değişiklik yapılması yahut muhafaza edilmemesi.

b) Parti çıkarlarını açık ve ağır şekilde zedeleyici davranışlarda bulunulması,

Gibi hallerde, ilgililerin kanuni sorumlulukları saklı kalmak şartıyla ilçe ve il başkanı ve idare kurullarına, Genel İdare Kurulunca kısmen veya tamamen, aşağıdaki şekilde işten el çektirilebilir.

1 — İşten el çektirmeyi gerektiren bir durumu tesbit eden il idare kurulu, gerekçeli bir rapor ile Genel İdare Kurulundan, ilçe başkanının işten el çektirilmesini ve ilçe idare kurulunun feshini isteyebilir. Genel İdare Kurulu inceleme yaptırdıktan sonra veya teftiş sırasında Parti Müfettişinin göstereceği lüzum üzerine verilecek bir karar ile, ilçe başkanı

ve üyelerine kısmen veya tamamen işten el çektirebilir ve yeni geçici kurulu kurar veya eksikleri tamamlar. Genel İdare Kurulunun kararı kesindir.

2 — Genel İdare Kurulu re'sen veya Parti Müfettişinin göstereceği lüzum üzerine, il başkanı ve idare kurullarına kısmen veya tamamen işten el çektirebilir. Genel İdare Kurulunun kararı kesindir.

3 — İlçe ve il idare kurullarının asil ve yedek üyeleri ile birlikte toptan işten el çektirilmeleri halinde Genel İdare Kurulu, işten el çektirme kararı ile birlikte geçici kurulu kurar ve tebliğ eder.

Kısmen işten el çektirme halinde, il veya ilçe idare kurulu 42. madde gereğince yedek üyelerle tamamlanır.

Geçici idare kurulları görev, yetki ve süreleri

MADDE : 45 — Geçici kurullar ilçe ve il idare kurullarının yetkili organlarınca işten el çektirilmeleri halinde teşkil olunan kurullardır. İşten el çektirme kararının ilçe ve il idare kuruluna tebliğinden itibaren 45 gün içinde ilçe ve il kongresi toplanarak yeni daimi kurulu seçer. Bu süre içinde ilçe veya il kongresi için yeni delege seçilmiş değilse kongre eski delegelerle toplanır.

Bu suretle seçilen ilçe ve il idare kurullarının görev süresi, normal kademe kongrelerine kadar devam eder.

İşten el çektirme kararının verilmesi sırasında veya bundan sonra, normal kademe kongrelerine başlanmış ise, geçici idare kurullarının yapacakları bu kongreler, normal kademe kongrelerinin gündemine uygun olarak toplanır.

**Memur ve
hizmetliler**

MADDE : 46 — Parti hizmetleri için yeteri kadar çalıştırılacak memur, kâtip ve hademelerin işe alınması, işten çıkarılması, ödeneklerinin belirtilmesi ve arttırılması, idare kurullarının kararı ile yapılır.

MERKEZ TEŞKİLÂTI

B ü y ü k K o n g r e

(Madde : 47—60)

**Kongre
Divanı**

MADDE : 52 — Büyük Kongrede, : gündem konularının görüşülmesi başlamadan önce, bir başkan, yeteri kadar ikinci başkan ve kâtip seçilerek Kongre Divanı kurulur.

Büyük Kongre Başkanı gizli oyla seçilir. Aday tek ise bu seçim işaret oyu ile yapılır. İkinci başkan ve kâtipler işaret oyu ile seçilir.

Kongre Divanı görüşmeleri yönetmek, toplantı düzenini sağlamak, tutanağı düzenlemek, sayım ve döküm komisyonunu denetlemek ve tasnif sırasında yahut sonunda şikâyet ve itirazlar olursa bunları inceleyip karara bağlamakla görevlidir.

Açış konuş-

**ması. Raporun
okunması**

MADDE : 53 — Büyük Kongre'de,

Divanın teşkilinden sonra açış konuşması için Parti Genel Başkanına söz verilir. Bundan sonra Genel İdare Kurulunun faaliyet raporu okunur. Faaliyet raporu, Genel Başkan veya Genel İdare Kurulu üyelerinden biri tarafından okunabilir.

Komisyonlar : **MADDE : 54** — Büyük Kongre
aşağıda gösterilen komisyonları ku-
rar. İşlerin mahiyetine göre ayrı ko-
misyonlar da kurulabilir.

Komisyonlar şunlardır.

- a) Temel Meseleler Komisyonu
- b) Program Komisyonu,
- c) Tüzük Komisyonu,
- d) Hesap ve Bütçe Komisyonu
- e) İstekler Komisyonu,
- f) İtiraz ve şikâyetleri inceleme
Komisyonu.

**Komisyon-
ların
kuruluşu**

MADDE : 55 — Temsilciler Meclisi Büyük Kongreden önceki toplantısında, il başkanlarının görüşlerini almak ve meslek yahut ihtisas durumlarını göz önünde tutmak suretiyle her komisyon için onbeş aday tesbit eder.

Komisyon aday listeleri Kongre Divanına verilir. Başkan işaret oyu ile komisyonları kongrenin onayına sunar.

**Komisyon-
ların çalış-
ması**

MADDE : 56 — Her Komisyon kendine bir başkan, bir ikinci başkan, : bir sözcü ve iki kâtip seçer. Bunlar komisyon divanını teşkil ederler.

Divan gündemi düzenler. Komisyon, gündemine hâkimdir.

Komisyonlarda toplantı yeter sayısı, üye tam sayısının salt çoğunluğudur.

Komisyon kendine verilen işlerin mahiyetine göre alt komisyonlar kurabilir. Her hangi bir konunun izah ve savunmasını üyelere birine verebilir.

Komisyon çalışmalarına her delege katılabilir ve görüş bildirebilir. Ancak üye olmayanlar oy kullanamaz.

Her komisyon başkanı, divan üyelerinin adlarını ve düzenledikleri raporları, diğer kâğıtlarla birlikte Büyük Kongre Divanına verir.

Komisyon raporu Büyük Kongrede görüşülerek oylanır. Kabul edilirse kesinlik kazanır.

Kongre

görüşmeleri

MADDE : 57 — Büyük Kongrede

: görüşmeler gündemindeki sıraya göre yapılır. Bu sıranın değiştirilmesi veya bir konunun gündeme alınması kongrenin kararına bağlıdır.

Görüşmeler söz isteği sırasına göre yürütülür. Parti Genel Başkanı ile Genel İdare Kurulu adına söz isteyen Genel İdare Kurulu üyesine, komisyon başkanı ile sözcülerine, konuşmak istediklerinde öncelikle söz verilir.

Partinin tüzük ve programında değişiklik yapılmasına dair teklifler ile milletî, Devletî, kamu hizmetlerini yahut parti politikasını ilgilendiren konularda karar alınmasını isteyen önergeleri karara bağlamak için bunların, Temsilciler Meclisi, Genel İdare Kurulu, Genel Başkan yahut kongre delegelerinin en az yirmide biri tarafından verilmiş olması gerekir. Bu önergeler, Büyük Kongrece seçilecek bir komisyonda görüşüldükten sonra; kongre, bu komisyonun raporunu inceler ve karara bağlar.

**Büyük Kongre-
rede karar**

yeter sayısı : **MADDE : 58** — Büyük Kongrede karar yeter sayısı, hazır bulunan delegelerin salt çoğunluğudur.

**Oyların kul-
lanılması ve
tasnifi**

MADDE : 59 — Büyük Kongre seçimlerinde delegeler, ad çekme : yolu ile belirtilecek ilden başlamak üzere, çağrı sırasında göre kendi oylarını kullanırlar.

Oyların sayılması için her ilden birer delege seçilmek suretiyle yeter sayıda tasnif komisyonu kurulur. Sayım ve döküm herkese açık ve ara verilmeden yapılır.

Oy pusulalarına asil üye miktarınca ad yazılır. Fazla isimler alttan itibaren dikkate alınmaz. Asil üye sayısından az isim yazılan oy pusulaları geçerlidir. Ancak üye adedinin yarısından az isim yazılmış oy pusulaları geçerli sayılmaz.

Basılı ve el ile yazılmış her türlü oy pusulaları, ister basılı ister el ile yazılmış olsun üzerinde düzeltme ve değişiklik yapılan oy pusulaları geçerlidir.

Sayım - döküm sırasında en fazla oy alanlar sıra ile asil üyeliklere, diğerleri yine sıra ile yedek üyeliklere seçilmiş olurlar. Eşit oy çıkarsa ad çekilir.

Sayım - döküm sonuçlarına ilâ-nından itibaren iki gün içinde ilgili-

ler tarafından Kongre Başkanına itiraz edilebilir. Başkan derhal kongre divanını ve itirazın kapsamına göre yeteri kadar tasnif komisyonu üyesini çağırır ve iki gün içinde kesin karara bağlar.

Kongre tutanakları : **MADDE : 60** — Kongrenin sonunda, kongreye ait bütün kâğıtlar ve tutanaklar, Kongre Başkanı tarafından, Parti Genel Başkanına dizi pusulası ile teslim edilir.

MERKEZ TEŐKİLÄTİ

Temsilciler Meclisi

(Madde : 61—63)

MERKEZ TEŞKİLÂTI

Genel İdare Kurulu

(Madde : 64—67)

**Kuruluşu,
süresi, çalış-
ma usulü**

MADDE : 64 — Genel İdare Ku-
rulu şunlardan teşekkül eder :

a) Parti Genel Başkanı,

b) Cumhuriyet Senatosu Grup Başkanı (Bulunmadığı takdirde Grup Başkanvekillerinden en çok oy ile bu göreve seçileni, o da katılamıyorsa diğeri),

c) Millet Meclisi Grup Başkanvekillerinden en çok oy ile bu göreve seçileni, (Hazır bulunamadığı takdirde diğeri),

d) Büyük Kongrece seçilen 32 asil üye.

Genel İdare Kurulunun görevi, gelecek Büyük Kongreye kadar devam eder. Bu süre içinde ölüm, istifa gibi sebeplerle kuruldan ayrılanların yerine, en fazla oy alan yedek üye sıra ile çağrılır.

Genel İdare Kurulu Genel Başkanın; bulunmadığı hallerde 67. maddede yazılı sıraya göre yardımcılardan birinin başkanlığında, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Acele hallerde toplantı nisabı aranmaz, eksik üyeler ile de toplanabilir.

Genel İdare Kurulunda kararlar enaz oniki üyenin oybirliği ile alınır. Eşit oylarda başkanın bulunduğu tarafın görüşü kabul edilir.

Genel İdare Kurulu enaz ayda bir toplanır. Mutad toplantıların dışındaki toplantılar için üyelere çağrı yapılır. Özürsüz olarak üst üste belirli üç toplantıya gelmeyen üye, 40. maddede yazılı şekil dairesinde istifa etmiş sayılır.

**Genel İdare
Kurulunun
görev ve
yetkileri**

MADDE : 65 — Genel İdare Kurulu Partinin en yüksek icra organı olup görevleri şunlardır :

a) Parti program ve tüzüğü hükümlerini, Büyük Kongre ve Temsilciler Meclisi kararlarını uygulamak ve bunlara göre partinin bütün teşkilâtını idare etmek,

b) Lüzum görülen yerlerde teşkilât kurmak, yardımcı organları teşkil etmek, kurulan teşkilâtı ve yardımcı organları genişliğine ve derinliğine geliştirmeye çalışmak.

c) Parti program ve tüzüğünün tatbiki, mesai şeklinin tanzimi, ihtisas komisyonları ve büroları teşkili ile sair lüzumlu gördüğü hususlar hakkında yönetmelikler hazırlamak ve bunları Temsilciler Meclisinin tasdiğine sunmak.

d) Parti prensiplerini yaymak için bütün neşir ve telkin vasıtalarından faydalanmaya çalışmak.

e) Partinin umumi faaliyet ve siyaseti hakkında teşkilâtı tenvir etmek ve yapılması gereken işler hususunda direktif ve talimat vermek; teşkilât kademelerinden intikal eden

mevzularda karar vermek ve gerekli gördüğü malûmatı istemek,

f) Büyük Kongreye sunulacak bilançoyu, kesin hesap raporunu, bütçeyi, umumi faaliyet raporunu hazırlamak,

g) Temsilciler Meclisine sunulacak raporları tanzim etmek.

h) Partinin görüşünü ve ele aldığı meseleleri parti teşkilâtı ile meclis gruplarına ve müşterek gruba aksettirmek, takip ve intac etmek, lüzumu halinde parti grup idare heyetleri ile müşterek toplantı yapmak.

i) Parti gelirini artırmaya çalışmak ve bunun için gerekli tedbir ve kararları almak,

j) Bilûmum seçimlere ait seçim mekanizmasını tanzim, sevk ve idare etmek,

k) Tüzük ve yönetmeliklerde gösterilen müddetleri ihtiyaç halinde, kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, değiştirmek.

l) Tatbikatta ve yeni durumlar karşısında lüzumlu kararları almak,

kanunlar ile tüzüğün verdiği bütün görevleri yerine getirmek,

m) Lüzumlu gördüğü hallerde kendisinin kanundan ve bu tüzükten doğan görev ve yetiklerini kendi üyelerinden veya partilerinden bir veya bir kaçına devretmek yahut onları bu görev ve yetkilerle mücehhez kılmak,

n) Partinin menfaatına uygun, kanunların ve tüzüğün yasaklamadığı bütün görevleri yapmak, bu sebeple her türlü kararı ve tedbiri almak.

o) Parti teşkilâtının kanun ve tüzük hükümlerine uygun çalışmalarını temin ve murakabe etmek üzere bölgesel daimi parti müfettişlikleri kurmak, bunların çalışma şekil ve usullerini tanzim edici yönetmeliği hazırlamak ve parti müfettişlerini kontrol ve murakabe etmek.

Parti teşkilât kademeleri hiyerarşik sıra ile Genel İdare Kuruluna bağlıdır. Bu sebeple Genel İdare Kurulu, zarurî gördüğü hallerde teşkilât kademelerinin görev ve yetiklerini resen kullanabilir.

Partinin bütün temel teşkilâtı (iller ve merkez teşkilâtıyla birlikte hay-

siyet divanları) ve yardımcı kuruluşları Parti tüzüğü ve yönetmeliği hükümlerinin gösterdiği şekil ve şartlar dışında ve bu hükümlerin göstermediği bir sonuç ve hal tarzına göre karar alamazlar. Böyle kararlar alındığı takdirde, Genel İdare Kurulu Büyük Kongreye karşı sorumluluğu üzerine alarak ve gerekçesini gösterecek bu türlü kararları tatbik etmemek ve ettirmemek yetkisini haizdir. Ancak, haysiyet divanları kararlarıyla ilgili kararlar, üye tam sayısının üçte iki oy çokluğu ile ittihaz olunabilir.

p) Tatbikatta ve yeni durumlar karşısında lüzumlu kararları almak, mahalli idareler seçimlerinde kanun, tüzük ve yönetmelik ve Yüksek Seçim Kurulunun ilke kararları ışığında adayların tesbiti ve isimlerinin seçim kurullarına bildirilmesi hususunda yönetmelik kuvvetinde ve yönetmeliğe ek olarak uygulanmak üzere, ilke kararları almak.

Kanunlar ile tüzüğün verdiği bütün görevleri yerine getirmek.

Genel İdare **MADDE : 66** — Genel İdare Ku-
Kurulunda gö- rulu, Büyük Kongreyi müteakip yap-
rev bölümü : tığı ilk toplantıda, kendi üyeleri ara-
sından gizli oyla bir Genel Muhasip,
seçer.

**Genel
Muhasip**

MADDE : 67 — Merkez teşkilâtının malî işlerini Genel Muhasip yürütür.

İller teşkilâtının malî işlerini denetlemek, Partinin malî işlerine ait muamele ve yazışmaları Genel Başkan veya Yardımcıları ile birlikte imzalamak Genel Muhasibin yetkileri arasındadır.

Genel Muhasip, parti parasının muhasebe yönetmeliği uyarınca harcanmasından malî ve muhasebe işlerinin yürütülmesinden sorumludur.

MERKEZ TEŞKİLÂTI
Genel Başkanlık Divanı
(Madde 68—69)

Kuruluşu

MADDE : 68 — Genel Başkanlık Divanı şunlardan teşekkül eder :

a) Genel Başkan,

b) Genel Başkan Yardımcıları (Hazır bulunamayanların yerine kendi yardımcıları),

c) Genel Sekreter (Katılmadığı takdirde yardımcısı) ,

d) Genel Muhasip,

e) C. Senatosu Parti Grup Başkanı (Hazır bulunmadığı takdirde grup başkanvekillerinden en çok oy ile bu göreve seçileni, katılmadığı takdirde diğeri.)

f) Millet Meclisi grup başkanvekillerinden en çok oy ile bu göreve seçileni, katılmadığı takdirde diğeri.

Görev ve yetkileri

MADDE : 69 — Genel Başkanlık
: Divanının görevleri şunlardır :

a) Teşkilâtla daimi irtibatı sağlamak, partinin organları arasında ahengi temin etmek,

b) Genel İdare Kurulu kararlarını uygulamak,

c) Parti adına yapılacak mühim beyanların esaslarını gözden geçirmek, beyannamelere nihai şeklini verip yayınlamak; Temsilciler Meclisi ile Genel İdare Kurulunun yayınlanmasına karar verdiği ve esaslarını hazırlayıp yazılmasını havale ettiği beyannameleri kaleme almak;

d) Türkiye Büyük Millet Meclisi Parti Gruplarının ve Grup İdare Kurullarının müşterek veya münferit toplantılarına katılmak ve lüzumlu gördüğü hallerde bunları toplantıya çağırarak;

e) Temsilciler Meclisi ve Genel İdare Kurulunun gündemini hazırlamak;

f) Parti personelini tâyin etmek.

PARTİ GENEL BAŞKANI

(Madde : 70—71)

Seçimi

MADDE : 70 — Parti Genel Başkanı, Büyük Kongrece seçilir.

Genel Başkan seçimi gizli oyla yapılır. Mevcudun salt çoğunluğunun oyunu alamıyanlar seçilememiş sayılırlar. Genel Başkanlık için sâdece bir kişi aday gösterilmiş ise ve kongrece karar verildiği takdirde, oylama el kaldırma usulü ile yapılır.

İlk turda mevcudun salt çoğunluğu sağlanamazsa en çok oy alan iki aday arasında ikinci tur yapılır. İkinci turda nisap aranmaz.

Genel Başkanın görevi, kendisini seçen Kongrenin gelecek normal toplantısına kadar devam eder. Sürenin sonunda yeniden seçilebilir.

Genel Başkanlığın boşalması halinde Temsilciler Meclisi en çok onbeş gün içinde toplanarak ilk Büyük Kongreye kadar görev ifa etmek üzere bir Genel Başkan Vekili seçer. Bu seçime kadar Genel Başkanlık işlerini, teşkilât işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısı yürütür.

Parti Genel Başkanının görev ve yetkileri

MADDE : 71 — Parti Genel Başkanı :

a) Partiyi temsil eder.

b) Haysiyet divanları dışında bütün parti teşkilâtının tabii başkanıdır.

c) Genel İdare Kuruluna, Temsilciler Meclisine ve Büyük Kongreye karşı şahsen sorumludur.

d) Temsilciler Meclisi ve Genel İdare Kurulu ile, Partinin T.B.M.M. deki grupları ve onların idare kurulları arasında âhengi ve işbirliğini sağlar ve bu organların birleşik toplantılarına başkanlık eder.

e) Görev ve yetkilerini kimseye devredemez. Geçici bir süre için böyle yapılmasında zorunluk olursa, hal şeklini Genel İdare Kurulu tesbit ve ilk toplanacak Temsilciler Meclisine arzeder. Temsilciler Meclisinin kararı, ilk Büyük Kongreye kadar geçerlidir.

f) Hiç bir dernekte faal ve idari görev alamaz.

g) Genel Başkan Yardımcıları arasında görev bölümü yapar, gerekli gördüğünde değiştirir.

h) Haysiyet Divanlarınca verilip disiplin konularına ait olan kararları kesinleşme tarihinden itibaren iki ay içinde tasvip etmediği takdirde uygulatmaz.

GENEL BAŞKAN YARDIMCILARI

ve

GENEL SEKRETER

(Madde : 72—73)

Seçimleri ve görevleri

MADDE : 72 — Genel Başkanın : Temsilciler Meclisince, Genel İdare Kurulu üyeleri arasından gizli oyla seçilen yedi yardımcısı vardır.

Genel Başkan ve Yardımcıları :

Teşkilât,

Propaganda ve Haberalma,

Seçim,

Yardımcı kuruluşlar,

(Gençlik ve Kadın Kolları) ,

Çiftçi ve Köylü,

İşçi ve Sendikalar (İşçi Kolları)

Esnaf, Sanatkâr ve diğer meslek kuruluşları,

İşlerine bakarlar,

Genel Başkan bulunmadığı zaman kendisine yukarıdaki sıraya göre Genel Başkan Yardımcıları vekâlet eder.

Her Genel Başkan Yardımcısı, Genel İdare Kurulu üyeleri arasından kendisine bir yardımcı seçer. Gençlik ve Kadın Kollarına bakan Genel Başkan Yardımcısının, bu iki yardımcı kuruluştan her biri için bir yardımcı seçmesi zorunludur.

**Genel
Sekreter**

MADDE : 73 — Genel Sekreter,
: Büyük Kongreden sonraki ilk toplantısında Temsilciler Meclisince, Genel İdare Kurulu üyeleri arasından gizli oyla seçilir.

Genel Sekreter :

Temsilciler Meclisi, Genel İdare Kurulu ve Başkanlık Divanı toplantılarında alınan kararları tesbit ve icrasını takip eder.

Parti muhaberatını düzenler ve yürütür.

Merkez Teşkilâtında İdarî hizmetlerin ifasını tanzim eder ve denetler.

Partiye alınacak ücretli hizmet personelinin Genel Başkanlık divanına inha eder.

Genel Sekreter, Genel İdare Kurulu üyeleri arasından kendisine bir yardımcı seçebilir.

Ü ç ü n c ü B ö l ü m

DİSİPLİN İŞLERİ

Haysiyet Divanları

(Madde : 74—85)

**Haysiyet
Divanları**

MADDE : 74 — Kanun, parti tüzüğü ve yönetmelikleri ile parti organlarının kararlarına aykırı hareketlerde bulunan partililer hakkında takibat yapmak ve disiplin kararı vermek, tüzükle belirtilen diğer görevnel merkezde haysiyet divanları kulleri ifa etmek üzere illerde ve gelirur.

**İl Haysiyet
Divanının
kuruluşu,
görev ve
yetkileri**

MADDE : 75 — İl Haysiyet Di-
vanı il kongresince seçilen yedi asil
üyeden teşekkül eder. Bu divanın
asil üye sayısı kadar yedek üyesi
: bulunur.

İl Haysiyet Divanı il çevresinde
oturan ve 73'üncü maddenin 2. fıkrası-
daki istisnalar dışında kalan bü-
tün partililer hakkında birinci derece-
de disiplin takibatı yapmaya yetkili-
dir. Ancak re'sen takibat yapamaz,
kendisine yetkili organlar tarafından
Intikal ettirilen dosyaları karara bağ-
lar.

İl Haysiyet Divanı, kendisine tev-
di olunan disiplin işlerinde ilgililerin
yazılı savunmalarını on gün içinde
almaya ve bir ay içinde karar verme-
ye mecburdur.

İl Haysiyet Divanlarının kararları-
na karşı tebliğinden itibaren yedi
gün içinde Merkez Haysiyet Divanı-
na itiraz edilebilir.

Merkez Haysiyet Divanı'nın kuruluşu, görev ve yetkileri

MADDE : 76 — Merkez Haysiyet Divanı, Büyük Kongrece gizli oyla seçilen dokuz asil üyeden kurulur. Bu divanın asil üye sayısı kadar yedek üyesi de bulunur.

İl İdare Kurulu üyeleri ile il haysiyet divanları üyeleri ve il merkezindeki belediye başkanları hakkında birinci derecede disiplin kararı vermeye Merkez Haysiyet Divanı yetkilidir.

Merkez Haysiyet Divanı, il haysiyet divanlarınca verilen ve itiraz yoluyla gelen disiplin kararlarını tasdik, lehde, aleyhte tadil etmek veya kaldırmak suretiyle kesin olarak neticelendirir.

Merkez Haysiyet Divanı, Başkanlık Divanının gördüğü lüzum üzerine bir il haysiyet divanının görevi meyanında bulunan belirli bir veya birkaç işi soruşturup karara bağlamaya, civar bir ilin haysiyet divanını görevlendirebilir. Bu yetkisini, il idare kurulunun isteği üzerine de kullanabilir. Bil il haysiyet divanının boşalması halinde, onun görevlerini yerine getirmek için civar bir il haysiyet divanını yetkili kılabilir.

İkinci fıkrada yazılı partililer, Merkez Haysiyet Divanının kendileri hakkındaki kararlarına karşı, Yüksek Haysiyet Divanına itiraz edebilirler. Merkez Haysiyet Divanı aksine karar vermedikçe, itiraz, kararın infazını durdurmaz.

Merkez Haysiyet Divanı incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak lüzumlu gördüğü hallerde ilgili dinler, mahallinde de inceleme yapılabilir.

Yüksek haysiyet divanının kuruluşu, görev ve yetkileri

MADDE : 77 — Yüksek Haysiyet Divanı, Büyük Kongrece seçilen 11 asil üyeden teşekkül eder. Bu divanın asil üye miktarı kadar yedek üyesi de bulunur.

Yüksek Haysiyet Divanı :

a) Merkez Haysiyet Divanı ve Müşterek Haysiyet Divanı tarafından birinci derecede verilen kararları itiraz üzerine inceler ve kesin olarak karara bağlar.

b) Genel Başkanı, Merkez Temsilciler Meclisi ve Genel İdare Kurulu üyeleri, Yüksek ve Merkez Haysiyet Divanı üyeleri hakkında birinci derecede her türlü disiplin kararları verir.

c) Genel İdare Kurulunun talebiyle program ve tüzüğü tefsir eder. Yönetmeliklerin Parti tüzüğüne aykırılı olup olmadığını inceler ve karara bağlar.

**Müşterek
divanın
kuruluşu,
görev ve
yetkileri**

MADDE : 78 — Müşterek Divan, Merkez Haysiyet Divanı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Müşterek Grup Haysiyet Divanından tesekkül eder. : Merkez Haysiyet Divanının başkanı, ikinci başkanı ve sekreteri, bu divanda aynı görevi yaparlar.

Partili senatör ve milletvekillerinin Partiden geçici ve daimi çıkarılmalarını gerektiren fiillerden dolayı karar vermeye yetkili disiplin organı Müşterek Divandır. Bu divanın kararlarına karşı Yüksek Haysiyet Divanına itiraz olunabilir. Yüksek Haysiyet Divanının kararı kesindir.

Diğer divanlara ait çalışma usulleri Müşterek Divan için de geçerlidir.

Haysiyet divanlarına ait ortak hükümler

MADDE : 76 — İl haysiyet divanları asil üyeleri, il kongrelerinden sonra, Merkez Haysiyet Divanı asil üyeleri de Büyük Kongreden sonra toplanıp, kendi aralarından gizli oyla bir başkan, bir ikinci başkan ve bir sekreter seçerler.

Haysiyet divanlarının görev süreleri gelecek kongreye kadardır. Haysiyet divanlarında boşalma halinde en çok oy alan yedek üyeler sırayla dâvet olunarak divan tamamlanır.

Parti organlarındaki faal hiçbir vazife, haysiyet divanı üyeliği ile birleşemez. Haysiyet divanlarında üye olanlar Partide ücretli bir hizmet almazlar.

Haysiyet divanları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve mevcudun salt çoğunluğu ile karar verir. Oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu neticeyi tayin eder.

35'inci maddenin birinci fıkrası dışındaki hükümleri, haysiyet divanları için de uygulanır.

Bütün haysiyet divanları bu tüzükte ve ilgili kanunlarda başka bir süre tayin edilmemişse kendilerine

intikal eden ve görev ve yetkileri içinde bulunan her türlü işi ve meseleyi en fazla bir ay içinde karara bağlamak ve neticelendirmek zorundadırlar. Bu süre içinde neticelenmeyen mesele veya iş, haysiyet divanına intikal ettiği şekilde kesinleşir, (Disiplin cezaları hariç).

**Disiplin
cezaları**

MADDE : 80 — Disiplin cezaları
: şunlardır :

- a) uyarma,
- b) kınama,
- c) Bir yıla kadar Partiden geçici çıkarma,
- d) Partiden sürekli çıkarma.

Geçici çıkarma cezaları muayyen bir zaman için tatbik edilir ve bu zamanın sonunda ortadan kalkar. Partinin Millet Meclisi, C. Senatosu ve müşterek grupları ile il genel meclisi veya belediye meclisi gruplarından geçici olarak çıkarma hakkında verilen cezalar, o üyenin ceza müddetince grupların herhangi birinin çalışmalarına katılmamasını gerektirir. Geçici çıkarma cezasına uğrayan Parti üyesi, faaliyetine katılmıyacağı Parti organlarına hiçbir teklif yapamaz. Ve organlardan talepte bulunamaz. Ancak bu hüküm. geçici çıkarma cezasına uğrayanın, Parti tüzüğüne ve programına, Partinin diğer mevzuatına ve organlarının kararlarına uyması zorunluğunu ortadan kaldırmaz. Geçici çıkarma cezasına uğrayanlara Parti içinde hiç bir görev verilemez.

Disiplin cezasını gerektiren haller :

MADDE : 81 — Disiplin cezasını gerektiren haller şunlardır :

a) Kanuna, Parti programına, tüzük ve tefsirlerine, yönetmelik hükümlerine, Partinin Temsilciler Meclisi, Genel İdare Kurulu, Başkanlık Divanı ve diğer organları tarafından verilen kararlara aykırı hareketlerde bulunmak, neşriyat yapmak veya bu yoldaki neşriyatı tahrik etmek,

b) Her türlü seçimlerde Parti kararı olmadan bağımsız adaylığını koymak.

c) Diğer partilere veya bağımsızlara oy vermek veya onlar lehine propaganda yapmak.

d) Partinin adayları aleyhinde açık veya gizli olarak çalışmak.

e) Oy pusulalarında tahrifat yapmak.

f) Partiyi, şahsi çıkarlarına âlet etmek, bu maksatla parti nüfuzunu kötüye kullanmak.

g) Parti içinde tesanüdü, kademelerin ahenk ve faaliyetlerini bozacak hareketlerde bulunmak.

h) Parti içinde şahsiyet ile uğraşmayı İtiyat haline getirmek.

i) Parti organlarının toplantılarında görüşülüp saklı tutulması gereken konu ve kararları nerede olursa olsun açıklamak.

j) Partice kendisine görev verilmediği halde, kendini görevli ve yetkili göstermek.

k) Haklı özürü bulunmadığı halde oy hakkını kullanmamak,

l) Kongrelerde, yoklamalarda menfaat ve para karşılığında oylara tesir veya buna teşebbüs etmek,

m) Kanuni sorumlulukları ve tazmin yükümlülüğü saklı kalmak şartıyla hizmetin devamı süresince görevin gereği olarak teslim alınan evrak, eşya ve malzemeyi muhafaza etmemek, zayiine sebep olmak yahut parti görevinden ayrılma halinde bunları teslimden kaçınmak.

Yukarıda yazılı hususlardan dolayı, bu hareketlere itiladan itibaren bir yıl ve her halde olaydan itibaren üç yıl geçtikten sonra takibat yapılmaz.

Disiplin cezası talebi : **MADDE : 82** — Bir partili hakta kında disiplin takibatı açmak yetkisi sevk edilmesi gereken haysiyet divanına göre il idare kurullarına ve Genel İdare Kuruluna aittir. T.B.M.M. nin parti gruplarına dahil senatör ve milletvekillerinin gruplara ilişkin fiil ve hareketlerinden dolayı, Grup Yönetim Kurulları disiplin cezası istiyebilirler.

Haysiyet Divanlarına sevk kararları, sevke yetkili organların üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır.

Takibata karar verilmeden evvel bu kurullarca tahkikata lüzum görmüşse gerek kendi üyeleri, gerek alt kademelerdeki diğer kurul veya üyeleri, tahkikat için görevlendirilebilir.

Aleyhine müracaat edilen partili ile, onu ihbar veya şikâyet edenler, üyesi buldukları kurulda bu işin müzakeresine katılamazlar. Bu durum müzakere nisabının sağlanmasına engel olursa, eksikler yedeklerden ikmal edilir. Yine mümkün olmazsa, dosya en yakın il kuruluna tevdi olunur.

İlçe İdare kurulları gerek doğrudan doğruya, gerek mensuplarının şikâ-

kâyeti üzerine disiplin takibatı yapılmasını istedikleri takdirde, sevki icabeden haysiyet divanına göre il idare kuruluna veya Genel İdare Kuruluna başvururlar. Bu başvurma kademelere riayet ve deliller şikâyete bağlanmak suretiyle yapılır.

**Birinci dere-
cede tetkik
usulü**

MADDE : 83 — Birinci derecede tahkikata yetkili olan haysiyet divanı; aleyhine disiplin takibatı istenen kimsenin savunmasını aldıktan sonra, işi müzakere eder ve karara bağlar. Gerekirse ilgilileri çağırır ve dinler.

Haklarında takibat yapılan şahıslar, kendilerine isnat olunan fiil bildirilerek yazılı savunma yapmaya davet olunur. Haysiyet divanınca verilen süre içinde savunma yapılmadığı takdirde, mevcut deillere göre karar verilir.

Savunma için verilecek süre, bir haftadan az olmaz.

Haysiyet divanı kararı, ilgiliye ve takibat isteyen kurula en geç on gün içinde yazıyla tebliğ olunur.

Haysiyet divanları, ceza talebine esas teşkil eden fiil ve hareketlerin vuku bulup bulmadığı hususunda karar verirken; iddia, savunma ve delilleri kıymetlendirirken takdir hakkına sahiptirler.

**Haysiyet di-
vanlarınca
verilen karar-
lara karşı
itiraz**

MADDE : 84 — a) Haysiyet di-
vanlarınca birinci derecede verilecek
kararlara karşı, bu tüzükte başka bir
süre tayin edilmemiş ise tebliğ tari-
hinden itibaren onbeş gün içinde hak-
kında hüküm verilen veya takibat ta-
lep eden kurullar tarafından itiraz
edilebilir.

b) İl haysiyet divanı kararlarına
karşı olan itirazlar Merkez Haysiyet
Divanına gönderilmek üzere il idare
kuruluna verilir. İl idare kurulu kendi
cevabı ile birlikte bu itirazı Merkez
Haysiyet Divanına gönderir. İtiraz
eden il idare kurulu ise ,itirazının bir
suretini ilgiliye tebliğ ederek yedi
gün içinde cevap vermesini bildirir.
Cevap verilmemiş ise bu husus işa-
ret edilerek dosya Merkez Haysiyet
Divanına gönderilir.

c) Haysiyet divanlarının itiraz
üzerine verecekleri kararlar kesindir.
Ancak, Genel İdare Kurulu, Yüksek
Haysiyet Divanının vereceği çıkarma
kararı ile, bu divanın veya Merkez
Haysiyet Divanının tasdiki ile kesin-
leşen çıkarma kararlarının, bu karar-
ların tebliği tarihinden itibaren altı
ay içinde, bir defaya mahsus olmak
üzere tekrar tetkik edilmesini aynı
haysiyet divanından talep edebilir.

d) Büyük Kongre ve bütün kade-
me kongreleri, haysiyet divanlarına
sevk selahiyetine sahip bulunan parti
kurullarının kararları ile haysiyet di-
vanlarınca verilen kararlar hakkında
müzakere yapamaz ve bu konularda
karar alamaz. 77.nci maddenin (b) ve bu
maddenin (c) fıkrası Büyük Kongre
için istisnadır.

Tedbir kararı : **MADDE : 85** — Partiden geçici veya daimi çıkarmayı gerektiren hallerde, disiplin cezası verilmesi için sevk kararı almaya yetkili olan kurul, tedbir mahiyetinde olmak üzere, suçlu görülen üyeyi partideki görevlerinden derhal uzaklaştırabilir.

Hakkında tedbir kararı alınan üye beş gün içinde bu karar aleyhine Genel İdare Kurulu nezdinde itirazda bulunabilir. Genel İdare Kurulunun, tedbirin kaldırılması yahut devamı hususundaki kararı kesindir.

Partiden daimi çıkarma kararının infazı, parti kayıtlarından ismin silinmesi demektir. Kesinleşen daimi çıkarma kararı, ilgilinin kayıtlı bulunduğu ilçe ve il başkanlığına bildirilir.

D ö r d ü n c ü B ö l ü m

T. B. M. M.

Adalet Partisi Gurupları

(Madde : 86—91)

Adalet Partisi Grupları :

**Münferit ve
müşterek
gruplar**

MADDE : 87 — Partili senatörler (Cumhuriyet Senatosu Adalet Partisi Grubu)nu; milletvekilleri ise, (Millet Meclisi Adalet Partisi Grubu)nu teşkil ederler.

Bu iki grubun birlikte toplanmasından (Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu) meydana gelir.

Grup iç yönetmeliği : **MADDE : 87 —** Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu'nun, parti tüzüğünde gösterilen haller dışındaki çalışma usulleri, Grup içyönetmeliği ile düzenlenir.

**Grup başkanı,
başkan vekil-
leri, yönetim
kurulları** :

MADDE : 88 — Adalet Partisi Genel Başkanı, partinin T.B.M.M. grubunun başkanıdır.

Genel Başkan, T.B.M.M. üyesi değilse, Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu (Müşterek Grup) kendine bir başkan seçer.

Adalet Partisi T.B.M.M. Grubu'nun Başkanı, üyesi olduğu yasama meclisinin Grup Başkanıdır. Diğer grup kendine bir başkan seçer.

Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Grupları; işlerinin yürütülmesinde başkana yardımcı olmak üzere ikişer adet başkanvekili ile onikişer üyeli grup yönetim kurulu seçerler.

Adalet Partisi Genel Başkanı T.B.M.M. üyesi değilse, Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkanı, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilir. İlk iki turda bu çoğunluk sağlanamazsa mevcudun salt çoğunluğu ile yetinilir.

Genel İdare Kurulu üyeleri, grup yönetim kurullarında görev alamazlar.

Grup Başkanı ve vekilleri ile yönetim kurulu üyeleri her toplantı yı-

İmin başında o yıl için seçilirler. Boşalma halinde seçim yolu ile başkan ve başkanvekillerinin yeri doldurulur. Grup yönetim kurullarındaki boşalmalarda yedekler oy sırasına göre çağrılır.

Gruplar adına başkan, başkanvekilleri veya kendilerine grup sözcülüğü verilen grup üyeleri konuşabilirler. Belli konular için ayrı sözcüler seçilebilir.

**Müşterek
Grup Haysiyet
Divanı,
Müşterek
Divan**

MADDE : 89 — Cumhuriyet Senatosu Parti Grupunca seçilmiş beş senatör ve Millet Meclisi Parti Grupunca seçilmiş beş milletvekilinden oluşmuş bir Müşterek Grup Haysiyet Divanı kurulur.

Müşterek Grup Haysiyet Divanı kendi arasından bir başkan, bir ikinci başkan ve bir sekreter seçer.

Toplantı yeter sayısı yedi kişidir. Karar, mevcudun salt çoğunluğu ile alınır. Eşit oy halinde başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

Müşterek Grup Haysiyet Divanı, Merkez Haysiyet Divanı ile birlikte Müşterek Divanı meydana getirirler.

**Yönetmelik
konuları**

MADDE : 90 — Parti Tüzüğünde belirtilenlerin dışında partili senatör ve milletvekilleri için disiplin takibatını gerektiren haller, disiplin takibatı talebinin şekli ve disiplin cezaları, bunlara itiraz yolları Grup İç Yönetmeliği ile tâyin ve tesbit olunur.

**Uyulması
gereken
haller**

MADDE : 91 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri :

a) Meclis çalışmalarında Parti umdelerine, programına ve Parti grup genel kurulu kararlarına uymaya ve bunları desteklemeye mecburdurlar.

b) Geçerli özür olmadıkça Meclis grup ve komisyon çalışmalarına katılmak zorunludur.

c) Grupça karara bağlanmayan hallerde, Meclisteki konuşmalarında ve oy vermelerinde serbesttirler.

d) Katılmaya mecbur olduğu toplantıların müzakerelerinde bulunmak, kararlarından haberdar olmamak veya müzakerelerde karşı görüşte bulunmuş olmak Grup ve Parti yüksek kademe kararlarına uymamak için sebep gösterilemez.

B e Ő i n c i B ö l ü m

Mahallî Meclis Gurupları

(Madde : 92—97)

**Belediye ve
İl Genel
Meclisi
grupları**

MADDE : 92 — Adalet Partisi-
nin temsil edildiği her il merkezinde bir (Adalet Partisi İl Genel Meclisi Grubu) ile (Adalet Partisi Belediye Meclisi Grubu) kurulur.

Partili belediye başkanları bu grupların tabii üyesidirler.

Grup idare kurullarının üye adedi

MADDE : 93 — İl genel meclisleri ile belediye meclislerinde kurulacak olan parti gruplarının idare kurulları beş üyeden az olamaz. Üye adedi beş ve daha az ise mevcutla yetinilir.

Grup idare kurulu meclislerin partili üyeleri tarafından gizli oyla seçilir.

**Görev
Bölümü**

MADDE : 94 — İllerde il başkan-
: ları il genel meclisi gruplarının ve il
merkez belediyelerinin tabii başkanı-
dır.

İlçelerde ana kademe başkanla-
rı, belediye meclisi gruplarının tabii
başkanıdır.

Grup idare kurulları her toplantı
dönemi başında kendi arasından bir
veya iki ikinci başkan, bir sekreter
seçer.

Mahalli meclis, gruplarının bir
karar defteri bulunur. Verilen karar-
lar bu deftere yazılır.

**Grup idare
kurullarının
görev ve
yetkileri**

MADDE : 95 — Grup idare kurulunun görevi, mensup olduğu meclis-
teki üyeler arasında tesanüdü temin
: ve meclislerin faaliyetini tanzim et-
mek; meclis gündemindeki mesele-
leri takip ederek bunlar hakkında da-
ha evvelden karar alınması icap ederi-
ler varsa, kendi parti mensubu üyele-
riyle müzakere ederek karara bağla-
maktır.

Belediye ve İl Genel Meclisi
Grup Yönetim Kurulları, Grup karar-
larına aykırı hareket edenler hakkın-
da doğrudan doğruya Haysiyet Diva-
nına şükracaat edebilirler.

Üyelerin **MADDE : 96** — Meclislerin par-
yükümlülüğü : tili üyeleri grup kararlarına karşı ha-
reket edemez ve oy veremezler.

Müzakerelerde bulunmamak, ka-
rarlardan haberdar olmamak veya
müzakerelerde karşı görüşte bulun-
muş olmak mazeret teşkil etmez.

Grup kararlarına karşı hareket
disiplin cezasını gerektirir.

Siyasî Partiler Kanununun 28'nci
maddesinin hükmü saklıdır.

Yenileme : **MADDE : 97** — Mahalli Meclislerin her toplanma dönemi başında; yeniden grup idare kurulu seçimi yapılır.

A l t ı n c ı B ö l ü m

Yardımcı Teşkilât

(Madde : 98—101)

İl Divanı : **MADDE : 98** — İl Divanı şunlardan oluşur :

a) O ilin partili T.B.M.M. üyeleri,

b) İl idare kurulu başkan ve üyeleri,

c) İlçe başkanları,

d) İl merkezindeki partili belediye başkanı,

e) Kongrelerini yapmış olmaları kaydıyla gençlik, kadın ve işçi kolları ilçe ve il başkanları,

f) İlçelerin partili belediye başkanları,

Gerekli hallerde genişletilmiş il divan toplantısı yapılabilir. Bu takdirdir.

aa) İl haysiyet divanı başkan ve üyeleri,

bb) İlçelerin idare kurulu üyeleri,

cc) Partili belediye meclisi üyeleri,

dd) Partili il genel meclisi üyeleri,

ee) Gençlik, Kadın ve İşçi Kolları ilçe ve il başkanları,

ff) Danışma kurulu üyeleri ile esnaf teşekküllerinin partili başkanları ve yönetim kurulu üyeleri,

gg) İl hudutları içindeki partili belediye başkanları,

hh) Sendikaların partili başkanları,

ii) İl çevresinde oturmakta olan partili eski T.B.M.M. üyeleri,

jj) İl çevresinde oturmakta olan Partili eski il başkanları çağrılır.

İl divanı, lüzum gördükçe, il başkanının çağrısı üzerine ve onun başkanlığında nisap aranmadan toplanır.

İl divanı toplantılarına Genel İdare Kurulunca görevlendirilen bir üye katılabilir.

İl divanı mahalli hizmetleri, il çevresindeki bilumum meseleleri ve parti faaliyetlerini gözden geçirir. Görüşler ve teklifler bir rapor halinde genel idare kuruluna bildirilir.

Devamlı ve geçici kurul ve komisyonlar : **MADDE : 99** — Parti idare kurulları kendiliklerinden veya üst idare kurullarının talebi yahut kongrelerinin kararı ile devamlı ve geçici danışma, araştırma kurulları belirli konular için devamlı veya geçici komisyonlar teşkil edebilirler.

**Gençlik,
Kadın ve
İşçi kolları**

MADDE : 100 — Partinin iller ve merkez teşkilâtına paralel olarak, yönetmelik gereğince Gençlik, Kadın ve İşçi Kolları ilçe ve il kademeleri kurulabilir.

Gençlik, Kadın ve İşçi Kollarının ilçe ve il başkanları, bağlı buldukları ilçe ve il idare kurullarının tabii üyeleridir. Bu kurulların toplantılarına katılırlar. Bağlı buldukları kurulların görev bölümü dışındaki kararlarında oy verme hakları vardır.

Gençlik, Kadın ve İşçi Kolları ilçe ve il kademelerinin kongre tarihlerini tesbit, gerekli görüldüğü halde kongreyi erteleme, tüzük ve yönetmeliğe aykırı hareketlerinden dolayı bu kurullara kısmen veya tamamen işten el çektirme, geçici kurullar teşkil etme yetkisi ile bu kolların kuruluş ve çalışma usulleri, ana kademelerle ilişkileri, denetimleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Parti büroları : **MADDE : 101** — Parti Genel Merkezinde :

Teşkilât işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısına bağlı kongre ve tüzük büroları,

Propaganda ve haberalma işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısına bağlı Basın Bürosu, Seçim işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısına bağlı Hukuk Bürosu, ve :

Genel İdare Kurulu tarafından gerekli görülen başka bürolar kurulabilir. Genel İdare Kurulu ihtiyaç gördüğü hallerde bu bürolar, teşkilâtın diğer kademelerinde de kurulabilir.

Ü ç ü n c ü K ı s ı m

Teftiş ve Mürakabe

(Madde : 102—103)

**Teşkilâtın
teftiş ve
mürakabesi,
parti
müfettişleri** :

MADDE : 102 — Genel İdare Kurulu bütün teşkilâtı, üst kademeler kendilerine bağlı alt kademeleri her yönden teftiş ve mürakabe ederler.

Parti faaliyetlerini hızlandırmak, düzensilemek, teşkilâtı teftiş ve mürakabe etmek için Genel İdare Kurulu tarafından yeteri kadar müfettiş tayin olunur.

Parti gelirleri : **MADDE : 104** — Parti gelirleri şunlardır :

1 — Parti üyelerinden alınan :

Yıllık veya aylık aidat (Bu aidatın yıllık miktarı 1200.— lirayı geçemez),

2 — Partiyeye mensup Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden alınan aidat,

3 — Adaylık için başvuranlardan önseçime veya yoklamaya girmeden önce alınan özel aidat,

4 — Parti yayınlarının satış bedeli,

5 — Parti bayrağı, flâması, rozeti ve benzeri rümuşların satışından sağlanan gelirler,

6 — Parti hüviyet cüzdanlarının ve parti makbuz, defter ve kâğıtlarının sağlanması karşılığında alınan paralar,

7 — Parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler,

8 — Partice tertiplenen balo, eğlence, müsamere, konser, spor müsabakası ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler.

9 — Partinin tertiplediđi piyango gelirleri,

10 — Parti mülklerinden elde edilen gelirler,

11 — Bağışlar,

12 — Krediler,

13 — Kanuna ve yasama meclisi iç tüzüklerine göre Devletçe sağlanan yardımlar.

Partiye üye olmak isteyen kimseden giriş aidatı alınmaz.

Bir parti üyesinin Partiye borçlu olduğu aidatın bir kısmını veya tamamını ödememiş olması, o üyenin parti içindeki seçmek ve seçilmek haklarını kullanmasına hiçbir surette engel olmaz.

Aidatını ödemeyen partililer hakkında partiden geçici çıkarma veya kesin çıkarmaya tâbi disiplin cezaları tatbik edilmez.

Senatör ve Milletvekillerinin aidatı

MADDE : 105 — Partiyeye mensup Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ne miktar aidat ödeyeceği ve bu aidatın ne miktarının grup faaliyetlerine ve ne miktarının parti genel merkezine ayrılacağı, T.B.M.M. Grubu kararı ile belli edilir.

Adaylık için başvuranlardan önce seçime veya yoklamaya girmeden önce alınacak özel aidatın miktarı ve tahsil şekli yönetmelikle düzenlenir.

Satış

bedelleri

MADDE : 106 — Parti yayınlarının, Parti bayrağı, parti flâması, rozeti ve benzeri rûmuzlarının parti üye hüviyet cüzdanlarının ve parti makbuz, defter ve kâğıtlarının satış bedeli, Başkanlık Divanı kararı ile düzenlenir.

Büyük Kongre, kongre ve toplantıların yapıldığı yerde Parti bayrağı, flâması ve Parti rûmuzlarını taşıyan benzeri eşyanın satışı, ilgili kademe idare kurulunun tesbit edeceği fiyatlar üzerinden makbuz karşılığında yapılır.

Piyango tertibi ve sair hususlar : **MADDE : 107** — Piyango Başkanlık Divanının müsaadesi ile yapılır. Müsaade o ilin seçim çevresine münhasırdır. İcabında Başkanlık Divanı bütün illere şamil piyango tertip edebilir.

Balo, eğlence, müsamere, konser, spor müsabakası, konferans ve benzeri faaliyetler il idare kurulunun müsaadesi ve mürakabesi altında yapılır.

**Gayrimenkul
alımı ve sa-
tımı, istikraz :**

MADDE : 108 — Parti Genel İda-
re Kurulu, Partinin maksadına hâdim
olacak gayrimenkulleri iktisaba, devir
ve ferâğa yetkilidir.

Parti, maksadına hâdim gayri-
menkuller dışında gayrimenkul ikti-
sap edemez. Partinin gayesi içinde
olmak şartıyla gayrimenkul malların-
dan gelir sağlanabilir.

Parti Genel İdare Kurulu partinin
maksadına medar olmak üzere istik-
raz akit ve yetkisine sahiptir. İcabın-
da bu yetkisini il idare kuruluna da
teşmil edebilir.

Siyasî Partiler Kanununun 71.
maddesinin birinci fıkrasında yazılı
daire ve teşekküllerden, hiçbir suret-
te kredi alınmaz.

Lokal işletme hali **MADDE : 109** — Parti lokallerinin işletilmesinden sağlanacak gelirler benzeri yerdeki ücretler dikkate alınarak ilgili idare kurullarınca yapılacak tarifelere bağlanır.

Bağışlar : **MADDE : 110** — Parti için, bir gerçek veya tüzel kişiden bir yıl içinde alınacak bağış 25.000,— lirayı aşmaz.

Siyasî Partiler Kanununun 71. maddesinin 1. fıkrasında yazılı müesseseler ve teşekküllerden bağış istenilemez ve kabul edilemez.

Hiçbir bağış, bağışta bulunan veya yetkili vekiline ait olduğunu açıkça belirten bir belgeye dayanmadıkça, bağış olarak kabul edilemez.

**Devletçe sağ-
lanan gelirin
kullanılması :**

MADDE : 111 — Siyasî Partiler Kanununun 74. maddesine göre partiye devletçe sağlanan yardımı kullanma şekli genel merkezin, teşkilât kademelerinin ve yardımcı kolların yapacakları harcamaların ve girişecekleri yükümlülüklerin sınırları, bütçenin hesap plânına uygun olarak yapılacak yönetmelikle düzenlenir.

Başkanlık divanı, büyük kongrece kabul edilen bütçenin fasılları arasında aktarma yapabilir.

**Gelir
makbuzları**

MADDE : 112 — Genel Merkez,
: teşkilât kademeleri ve yardımcı kol-
ların gelirleri makbuz karşılığında
alınır.

Makbuzlar Genel İdare Kurulu tarafından bastırılarak teşkilâta dağıtılır. Teşkilât kademeleri aldıkları ve kullandıkları makbuzlar dolayısıyla Genel İdare Kuruluna karşı sorumludurlar.

Makbuzların asıl kısımları ile dip koçanlarında aynı müteselsil numara bulunur. Makbuz dip koçanlarının saklama süresi 5 yıldır.

Sağlanan gelirin miktarı ile, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve makbuzu düzenleyeninin imzası makbuzlar ve dip koçanda yer alır.

Parti paraları-
nın muhafaza-
zası, sarf yet-
kisi ve avans :

MADDE : 113 — Partinin para-
ları Bankada muhafaza edilir.

Genel merkezde 50.000,—, İl teş-
kilâtında 5.000,— ve ilçe teşkilâtında
2.500,— liraya kadar olan meblâğ ka-
sada muhafaza edilir.

Genel merkezde harcamalar baş-
kanlık divanı kararı ile yapılır.

İl ve ilçelerde ise, idare kurul-
ları tarafından yapılır.

Bu miktarlar Temsilciler Meclisi
tarafından değiştirilebilir.

Bütçe ve kesin hesabın hazırlanması : **MADDE : 114 —** Parti merkez teşkilâtının bütçesi ve her bütçenin kesin hesabı her takvim yılı içinde başkanlık divanınca hazırlanır.

İller ve ilçeler teşkilâtının bütçeleri, bu teşkilât idare kurulunca yapılır.

İller ve ilçeler yardımcı kollalarının bütçeleri kendi idare kurulunca hazırlanır.

**Kesin hesap-
ların ince-
lenmesi**

MADDE : 115 — İller ve ilçeler teşkilâtı ile yardımcı kollarin geçen yıla ait kesin hesapları, kendi kongrelerinde seçilecek hesapları inceleme komisyonunca incelenir. Adı geçen komisyonun bu hususta düzenleyeceği rapor kongreye sunulur.

Bütçe ve kesin hesabın karara bağlanması : **MADDE : 116** — Genel Merkeze ait kesin hesaplar Büyük Kongrece, ana ve yardımcı teşkilât olarak her il ve ilçe kademesinin kesin hesabı kendi kongresince karara bağlan

Genel Başkanlık Büyük Kongreye sunulan kesin hesabın tasdikli bir örneği ile Büyük Kongrenin bu konuda aldığı kararın tasdikli bir örneğini, Büyük Kongrenin bitiminden itibaren çok iki ay içinde Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderir.

Kesin hesabın kongrece kabulü ile eski idare kurulu ibra edilmiş olur.

**İdare Kurulu
Başkan ve
Üyelerinin
sorumluluğu :**

MADDE : 117 — İdare Kurulları Başkan ve üyeleri kendi kurullarının masraflarından ve borçlarından partinin mevcut parasının demirbaşının ve sair eşyasının muhafaza ve yerinde kullanılmasından partiye karşı şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

İdare Kurulları Başkan ve üyeleri bizzat kendi kurullarının, üçüncü şahıslarla yaptıkları hukuki tasarruflardan ve borçlardan şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

Muhasebe**MADDE : 118** — Partinin bütün**yönetmeliği**

: teşkilâtının harcamalarının şekli ve miktarı, malî işleri, muhasebe işleri muhasebe defterlerinin tutulması yönetmelikle düzenlenir.

Gelirin üst kademeye gönderilmesi **MADDE : 119** — Her kademe, yönetmelikle tesbit edilecek esaslarla göre partinin gelirinden bir miktarını üst kademeye gönderir.

Bağış ve borç- **MADDE : 120** — Parti harcama-
lanma esas- ları bağış ve yükümlülükleri Genel
ları : Merkezde Parti tüzel kişiliği adına,
Mali sorum- illerde İl İdare Kurulu adına, ilçeler-
luluk : de ise İlçe İdare Kurulu adına yapılır.

Teşkilât kademeleri ile yardımcı kolların parti tüzel kişiliği adına girecekleri yükümlülük ile yapacakları bağış ve borçlanmanın esasları yönetmelikle düzenlenir. Bu esaslara aykırı hareket edilmesinden dolayı parti tüzel kişiliği sorumlu tutulamaz. Bu durumda sorumluluk, bağışta girişen veya yükümü yüklenen kişi veya kişilere aittir.

B e Ő i n c i K ı s ı m

Seçimler ve Adaylıkları

(Madde : 121—129)

**Seçimlere
girmek**

MADDE : 121 — Yapılacak her türlü seçime tamamen veya kısmen partinin girmesi veya girmemesi hakkında karar vermek yetkisi Genel İdare Kuruluna aittir.

**Yoklamalara
girebilmek
için izin**

MADDE : 122 — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi aday yoklamalarına girmek için, partiye kayıtlı olsun veya olmasın, müracaat edenlerin aday yoklamalarına katılabilmeleri Genel İdare Kurulunun müsaadesine bağlıdır.

Partinin katıldığı seçimlerde parti adaylarını tesbit edecek yoklama kurullarının listesi Genel Başkan veya görevlendireceği kişi tarafından tasdik edilir. Tasdik edilmeyen listeler geçerli sayılmaz.

**Parlamento
seçimlerinde
Merkez
adayları**

MADDE : 123 — Partinin katıldığı Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi seçimlerinde, partinin katıldığı illerde göstereceği adayların toplamının yüzde beşi Genel İdare Kurulu tarafından merkez adayı gösterilebilir.

Merkez adayları Milletvekili seçimlerinde 8 ve daha fazla milletvekili çıkaran iller listelerine konur. .

**Listelerdeki
eksiklik ve
boşlukların
doldurulması :**

MADDE : 124 — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi seçimlerinde herhangi bir seçim çevresinde her ne sebeple olursa olsun aday yoklaması yapmak mümkün olmadığı, yapılan yoklamaların iptal edildiği, listelerde eksiklik bulunduğu ve boşluklar meydana geldiği takdirde, aday göstermek ve gösterilen adayların listelerdeki sıralarını tesbit etmek Genel İdare Kuruluna aittir.

**Belediye
Başkanları**

MADDE : 125 — İl Belediye başkanı aday yoklamalarına katılmak için müracaat edenler, partiye kayıtlı olsun veya olmasın genel idare kurulunun tasvibi ile yoklamalara katılabilirler.

İlçe, nahiye, köy müstakil veya mülhak belediye başkan adaylığı için müracaat edenler, partiye kayıtlı olsun veya olmasın, ilçe idare kurulunun mütalâası ve il idare kurulunun tasvibi ile yoklamalara katılabilirler.

Genel idare kurulu, il idare kurullarının bu konudaki kararlarını tetkik eder ve değiştirebilir.

Genel idare kurulunun kararı kesindir.

İl genel meclisi ve belediye meclisi yoklamaları

MADDE : 126 — İl genel meclisi ve belediye meclisi aday yoklamalarına katılma talebinde bulunanların, partiye kayıtlı olsun veya olmasın, yoklamalara girmek müsaadesi il idare kurulları tarafından verilir. Ancak Genel İdare Kurulu lüzum gördüğü hallerde bu yetkiyi bizzat kullanır. Genel İdare Kurulu, il idare kurullarının bu konudaki kararlarını tetkik eder ve değiştirebilir. Genel İdare Kurulunun kararı kesindir.

Adayların isim ve sıralarının tesbitine ve listelerin tam olarak yetkili ve görevli seçim kurullarına tevdiine dair esaslar, yönetmelikte ve Tüzüğün 65/P. maddesi gereğince genel idare kurulunca tespit edilen ilke kararlarında gösterilir.

Adayların tam liste halinde isim ve sıralarının tesbitinde fiilî ve hukukî imkânsızlıkların zuhurunda merkez ilçelerde il idare kurulları, diğer ilçelerde o ilçenin ilçe idare kurulları, yoklama kurulları görev ve yetkisine haizdirler.

Mahalli seçimlerde merkez adayları : **MADDE : 127** — Partinin aday-göstermek suretiyle katıldığı il genel meclisi ve belediye meclisi seçimlerinde her seçim çevresi için yoklama ile tesbit edilecek adayların en çok yüzde onu, merkez adayı olarak gösterilebilir.

halledilmesi : malarına yapılan Şikâyet ve itirazlar. Genel İdare Kurulu tarafından kesin olarak halledilir.

Şikâyet ve itirazların

MADDE : 128 — İl belediye başkanı ve belediye meclisi aday yokla-

İlçe, bucak ve köy müstakil ve mülhak belediye başkanı, il genel meclisi ve belediye meclisi aday yoklamalarına yapılan Şikâyet ve itirazlar il idare kurullarınca tetkik ve halledilir.

İl İdare Kurullarının kararları hakkında Genel İdare Kuruluna itiraz v Şikâyet edilebilir. Genel İdare Kurulunun kararı kesindir.

A l t ı n c ı K ı s ı m

**HÜKÜMET KURMA
KOALİSYONLARA İŞTİRAK
(Madde : 129—132)**

**Karar yetkisi
ve uyma
zorunluđu**

MADDE : 129 — Hükümet kurulmasına, hükümet koalisyonlarına iştirak edilmesine; partinin kurduğu hükümet koalisyonundan ayrılmasına karar verme yetkisi, Genel İdare Kuruluna aittir.

Hükümetten çekilme veya ayrılma kararına rağmen hükümetten istifa etmeyenler, partiden istifa etmiş sayılırlar.

Partili bakanlar, Partinin genel politikasına aykırı harekette bulunamazlar.

**Bakanların
tesbiti**

MADDE : 130 — Cumhurbaşkanı, : Anayasa gereğince Başbakanlık görevini Parti Genel Başkanına verdiği takdirde Genel Başkan, Parti Genel İdare Kurulu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Parti Grup İdare Kurulları ile istişare ettikten sonra bakanları tesbit eder.

Parti Genel Başkanı Başbakan olmadığı takdirde; Başbakanlık görevi verilmiş olan şahıs, Parti Genel Başkanı ile birlikte yukarıdaki esaslar dahilinde bakanları tesbit eder.

Kabinede

görev alma

MADDE : 131 — Genel Başkan-

lık Divanından. Parti Genel Başkanı
dahil ancak iki şahıs hükümette gö-
rev alabilir. Diğerleri de görev aldık-
ları takdirde Genel Başkanlık Diva-
nından çekilmiş sayılırlar. Çekilmiş
sayılanlar Genel Başkan Yardımcıları
ise ilk toplanacak Temsilciler Meclisi-
sinde yerlerine yenileri seçilir. Bu
vakte kadar çekilmiş sayılanların gö-
revleri, kendi yardımcılarını tarafından
yürütülür.

Genel İdare Kurulundan hüküme-
te iştirakin sayısı, Genel Başkanlık
Divanından iştirak edeceklerle bera-
ber sekizi geçmez.

**Organlar ara-
sındaki ahen-
gin temini**

MADDE : 132 — Genel Başkan ve Parti Başkanlık Divanı, partinin kurduğu veya iştirak ettiği hükümet ile Temsilciler Meclisi, Genel İdare Kurulu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi müşterek ve münferit grup genel kurulları ve idare kurulları arasında ve bunların her birinin arasında ahenkli bir çalışmayı temin etmekle yükümlüdür.

Y e d i n c i K ı s ı m

MÜTEFERRİK HÜKÜMLER

(Madde : 133—136)

**Mülkiye amir-
liğine bil-
dirme**

MADDE : 133 — Parti organların-
da görev alan kişilerin adları, soy ad-
ları, meslekleri ve adresleri kendile-
rine görevin verildiği karar, toplantı
veya kongreyi takip eden yedi gün
içinde, ilgili idare kurulları tarafın-
dan, o yerin en büyük mülkiye amir-
liğine, alındı belgesi mukabilinde bil-
dirilir.

Partinin kapatılması

MADDE : 134 — Parti. Büyük Kongrede hazır bulunan üye sayısının üçte ikisinin oyu ile kapanma kararı alabilir.

Partinin kapandığı Genel Başkanlık tarafından Büyük Kongrece kapanma kararının alınmasından başlayarak yedi gün içinde İçişleri Bakanlığına yazı ile bildirilir.

Fesih halinde Partinin menkul ve gayrimenkul bütün mallarının tasfiyesi kongre kararlarında gösterilir.

**Tüzüğün de-
ğiştirilmesi**

MADDE : 135 — Tüzük ve prog-
ramın tamamen veya kısmen değişi-
rilmesi, ilgili kanunlardaki hükümlere
göre Büyük Kongre tarafından yapı-
lır.

Tüzüğün yürürlüğe girişi

MADDE : 136 — Bu tüzük Büyük Kongrece kabul edildiği andan itibaren değişiklikleri ile birlikte yürürlüğe girer.

23 Ekim 1978

